

Převládající osobnostní typy u studentek učitelství pro mateřské školy

Bc. Michaela Kučerová

Diplomová práce
2021

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně

Fakulta humanitních studií

Ústav školní pedagogiky

Akademický rok: 2020/2021

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE (projektu, uměleckého díla, uměleckého výkonu)

Jméno a příjmení: **Bc. Michaela Kučerová**
Osobní číslo: **H190735**
Studijní program: **N7507 Specializace v pedagogice**
Studijní obor: **Pedagogika předškolního věku**
Forma studia: **Kombinovaná**
Téma práce: **Převládající osobnostní typy u studentek učitelství pro mateřské školy**

Zásady pro vypracování

Zpracování rešerše a studium odborné literatury o problematice typologie osobnosti.
Vymezení teoretických východisek zaměřených na typologii osobnosti u studentek oboru učitelství pro MŠ.
Realizace kvantitativně orientovaného výzkumu metodou osobnostního dotazníku MBTI.
Zpracování, vyhodnocení a interpretace zjištěných dat.
Konečná prezentace zjištěných výsledků, jejich shrnutí a formulace závěrů.

Forma zpracování diplomové práce: **Tištěná/elektronická**

Seznam doporučené literatury:

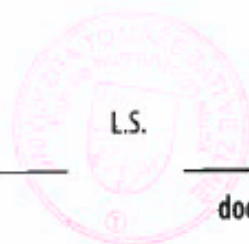
- Čákrť, M. (2015). *Typologie osobnosti: přátelé, milenci, manželé, dospělí a děti*. (2. vydání). Praha: Management Press.
- Čákrť, M. (2010). *Typologie osobnosti. Volba povolání, kariéra a profesní úspěch*. Praha: Management Press.
- Dyrtřová, R., & Krhutová, M. (2009). *Učitel: příprava na profesi*. Praha: Grada.
- Evangelu, J. A. (2009). *Diagnostické metody v personalistice*. Praha: Grada Publishing.
- Mikšik, O. (2007). *Psychologické teorie osobnosti*. (2., přeprac. vyd). Praha: Karolinum.
- Punch, K. F. (2008). *Základy kvantitativního šetření*. (1. vydání). Praha: Portál.
- Svatoš, T. (2013). A student teacher on the pathway to teaching profession: Reviewing research and proposing a model. *Pedagogická orientace*, 23(6), 786-809. DOI: 10.5817/PedOr2013-6-786.
- Tieger, P. D., & Barron-Tieger, B. (2018). *Jak rychle porozumět druhým: odhadněte lidi kolem sebe a hovořte jejich jazykem*. Praha: Alferia.
- Wong, Y. -ho P., & Li-fang, Z. (2013). Personality Types of Hong Kong Kindergarten Teachers: Implications for Teacher Education. *Australian Journal Of Teacher Education*, 38(2). DOI: 10.14221/ajte.2013v38n2.8.

Vedoucí diplomové práce: **prof. PhDr. Ivo Jirásek, Ph.D.**
Ústav školní pedagogiky

Datum zadání diplomové práce: **7. října 2020**

Termín odevzdání diplomové práce: **23. dubna 2021**

Mgr. Libor Marek, Ph.D.
děkan

doc. PaedDr. Adriana Wiegerová, Ph.D.
ředitelka ústavu

Ve Zlíně dne 27. listopadu 2020

PROHLÁŠENÍ AUTORA DIPLOMOVÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že

- odevzdáním diplomové práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby ¹⁾;
- beru na vědomí, že diplomová práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k nahlédnutí;
- na moji diplomovou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3 ²⁾;
- podle § 60 ³⁾ odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- podle § 60 ³⁾ odst. 2 a 3 mohu užít své dílo – diplomovou práci - nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování diplomové práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky diplomové práce využít ke komerčním účelům.

Prohlašuji, že

- elektronická a tištěná verze diplomové práce jsou totožné;
- na diplomové práci jsem pracoval(a) samostatně a použitou literaturu jsem citoval(a). V případě publikace výsledků budu uveden(a) jako spoluautor.

Ve Zlíně 21.4.2021

1) zákon č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, § 47b Zveřejňování závěrečných prací;

(1) Vysoká škola nevydělečně zveřejňuje disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce, u kterých proběhla obhajoba, včetně posudků oponentů a výsledku obhajoby prostřednictvím databáze kvalifikačních prací, kterou spravuje. Způsob zveřejnění stanoví vnitřní předpis vysoké školy.

(2) Disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce odevzdané uchazečem k obhajobě musí být též nejméně pět pracovních dnů před konáním obhajoby zveřejněny k nahlázení veřejnosti v místě určeném vnitřním předpisem vysoké školy nebo není-li tak určeno, v místě pracoviště vysoké školy, kde se má konat obhajoba práce. Každý si může ze zveřejněné práce pořizovat na své náklady výpisy, opisy nebo rozmnoženiny.

(3) Platí, že odevzdáním práce autor souhlasí se zveřejněním své práce podle tohoto zákona, bez ohledu na výsledek obhajoby.

2) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 35 odst. 3:

(3) Do práva autorského také nezasahuje škola nebo školské či vzdělávací zařízení, utíje-li nikoli za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu k výuce nebo k vlastní potřebě dílo vytvořené žákem nebo studentem ke splnění školních nebo studijních povinností vyplývajících z jeho právního vztahu ke škole nebo školskému či vzdělávacímu zařízení (školní dílo).

3) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 60 Školní dílo:

(1) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení mají za obvyklých podmínek právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla (§ 35 odst.

3). Odpírá-li autor takového díla udělit svolení bez vážného důvodu, mohou se tyto osoby domáhat nahrazení chybějícího projevu jeho vůle u soudu. Ustanovení § 35 odst. 3 zůstává nadotčeno.

(2) Není-li sjednáno jinak, může autor školního díla své dílo užít či poskytnout jinému licenci, není-li to v rozporu s oprávněnými zájmy školy nebo školského či vzdělávacího zařízení.

(3) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení jsou oprávněny požadovat, aby jim autor školního díla z výdělku jim dosaženého v souvislosti s užitím díla či poskytnutím licence podle odstavce 2 přiměřeně přispěl na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložily, a to podle okolností až do jejich skutečné výše; přitom se přihlíží k výši výdělku dosaženého školou nebo školským či vzdělávacím zařízením z užití školního díla podle odstavce 1.

ABSTRAKT

Podstatu této diplomové práce tvoří seznámení se s osobností studenta učitelství pro mateřské školy v rovině teoretické i praktické. Právě osobnost studenta je podstatnou součástí jeho budoucího výchovného procesu v roli učitele mateřské školy a také nezbytně souvisí úspěšným výchovným působením pedagoga na dítě. Nejprve jsou zpracována teoretická východiska práce, odborné zdroje, a na tomto základě je potom provedena výzkumná část práce. Také je zde popsána typologie osobnosti podle MBTI. Hlavním cílem praktické části diplomové práce je pomocí hlavního a doplňkového výzkumného šetření zjistit a zhodnotit, které osobnostní typy MBTI převládají u studentek učitelství pro mateřské školy. Praktická část této práce obsahuje stručný popis vzorku respondentů, předpokládaných výsledků výzkumu a jejich následné vyhodnocení. V neposlední řadě je zde srovnání výsledků výzkumu této práce s výsledky výzkumu prováděným v Hong Kongu a Texasu.

Klíčová slova: studentky učitelství pro mateřské školy, teorie osobnostních typů, začínající učitel

ABSTRACT

The essence of this diploma thesis is to get acquainted with the personality of a student of teaching for kindergartens on a theoretical and practical level. It is the student's personality that is an essential part of his future educational process as a kindergarten teacher. First, the theoretical basis of the work and sources are elaborated, and on this basis the research part of the work is performed. The MBTI personality typology is also described here. The main goal of the practical part of the diploma thesis is to use the main and supplementary research to find out and evaluate which personality types of MBTI predominate among students of kindergarten teaching. The practical part of this work contains a brief description of a sample of respondents, the expected results of the research and their subsequent evaluation. Finally, there is a comparison of the research results of this work with the results of research conducted in Hong Kong and Texas.

Keywords: student of teaching for kindergartens, theory of personality types, beginning teacher

Poděkování

Touto cestou bych ráda poděkovala prof. PhDr. Ivu Jiráskovi, PhD. za odborné vedení, trpělivost a cenné rady, které mi uděloval během zpracovávání této práce. Dále také děkuji za vstřícnost studentkám, které mi věnovaly svůj čas a zapojily se do výzkumu. V neposlední řadě také děkuji své rodině a příteli za veškerou podporu a pomoc.

Prohlašuji, že odevzdaná verze diplomové práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

OBSAH

ÚVOD.....	10
I TEORETICKÁ ČÁST	11
1 SPECIFIKA OBORU UČITELSTVÍ PRO MATEŘSKÉ ŠKOLY.....	12
1.1 MOŽNOSTI VZDĚLÁVÁNÍ UČITELŮ MATEŘSKÝCH ŠKOL V ČR	12
1.2 VÝVOJOVÉ STÁDIUM OSOBNOSTI VE VĚKU STUDENTEK UČITELSTVÍ	14
2 CHARAKTERISTIKA STUDENTA UČITELSTVÍ PRO MATEŘSKÉ ŠKOLY	16
2.1 STUDENT UČITELSTVÍ PRO MATEŘSKÉ ŠKOLY	16
2.2 PROFESNÍ START STUDENTA UČITELSTVÍ PRO MATEŘSKÉ ŠKOLY	16
3 OSOBNOST	19
3.1 OSOBNOST UČITELE.....	20
3.2 OSOBNOST STUDENTŮ UČITELSTVÍ PRO MATEŘSKÉ ŠKOLY	21
3.3 TEORETICKÁ VÝCHODISKA, ZAMĚŘENÁ NA TYPOLOGII OSOBNOSTI U STUDENTEK OBORU UČITELSTVÍ PRO MATEŘSKÉ ŠKOLY	22
4 TYPOLOGIE OSOBNOSTI PODLE MBTI.....	24
4.1 TYPOLOGIE MBTI.....	24
4.2 OSOBNOSTNÍ CHARAKTERISTIKA PODLE MBTI.....	25
4.3 CHARAKTERISTIKA ŠESTNÁCTI OSOBNOSTI TYPŮ	27
4.4 KOGNITIVNÍ STYLY	33
II PRAKTICKÁ ČÁST.....	36
5 METODOLOGIE VÝZKUMU.....	37
5.1 VÝZKUMNÉ CÍLE	37
5.2 VÝZKUMNÉ OTÁZKY	38
5.3 VÝZKUMNÝ SOUBOR	38
5.4 VÝZKUMNÉ NÁSTROJE.....	38
5.5 PŘEDPOKLÁDANÉ VÝSLEDKY	39
6 VYHODNOCENÍ VÝSLEDKŮ VÝZKUMU.....	41
6.1 MBTI OSOBNOSTNÍ DOTAZNÍK.....	41
6.2 OBRAZOVÉ VYJÁDŘENÍ PŘEDSTAV STUDENTEK UČITELSTVÍ PRO MATEŘSKÉ ŠKOLY	49
7 INTERPRETACE VÝSLEDKŮ VÝZKUMU, DISKUSE, LIMITY A MÍRA POTVRZENÍ HYPOTÉZ.....	52
7.1 INTERPRETACE VÝSLEDKŮ VÝZKUMU	52
7.2 MÍRA POTVRZENÍ HYPOTÉZ	55
7.3 DISKUSE.....	57

7.4	LIMITY VÝZKUMU	58
ZÁVĚR		59
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY		60
SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK		63
SEZNAM GRAFŮ		64
SEZNAM TABULEK		65
SEZNAM PŘÍLOH		66

ÚVOD

Téma této diplomové práce bylo zvoleno především z důvodu zájmu a možnosti nahlédnout více do této problematiky.

Každý člověk ve svém životě kromě ideálního partnerského soužití a zdravé rodiny nejvíce touží po spokojenosti v zaměstnání. Není se čemu divit, neboť čas strávený v práci zabírá podstatnou část života každého. Klíčovým je v tomto směru volba správné profese, k čemuž může být velmi nápomocné znát svůj osobnostní typ, ideálně ještě dříve, než započne studium zvoleného oboru. Osobnost studenta je podstatnou součástí jeho budoucího výchovného procesu v roli učitele mateřské školy a také nezbytně souvisí s úspěšným výchovným působením pedagoga na dítě. Proto podstatu této diplomové práce tvoří seznámení se s osobností studenta učitelství pro mateřské školy v rovině teoretické i praktické.

Hlavním cílem praktické části diplomové práce je pomocí hlavního a doplňkového výzkumného šetření zjistit a zhodnotit, které osobnostní typy MBTI převládají u studentek učitelství pro mateřské školy.

Teoretická část této práce se bude skládat ze čtyř kapitol. První kapitola se bude zabývat charakteristikou oboru učitelství pro mateřské školy, možnostmi vzdělávání v oboru učitelství pro mateřské školy a specifiky vývojového stádia osobnosti v čase studia. Ve druhé kapitole bude blíže charakterizován student učitelství pro mateřské školy. Třetí kapitola se zaměří na osobnost. Přiblíží jak osobnost učitele, tak osobnost studenta učitelství pro mateřské školy. V neposlední řadě zde budou vymezena teoretická východiska, zaměřená na typologii osobnosti u studentek oboru učitelství pro mateřské školy. Poslední kapitola teoretické části charakterizuje typologii osobnosti podle MBTI, rozebere jednotlivé osobnostní charakteristiky, popíše šestnáct osobnostních typů a čtyři kognitivní styly.

Praktická část diplomové práce obsahuje metodologii výzkumu, tedy stručný popis výzkumného souboru respondentů, výzkumné cíle, výzkumné otázky a výzkumné nástroje. Budou zde rovněž uvedeny předpokládané výsledky výzkumu a jejich následné vyhodnocení. V neposlední řadě je zde srovnání výsledků výzkumu této práce s výsledky výzkumů prováděných v Hong Kongu a Texasu.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 SPECIFIKA OBORU UČITELSTVÍ PRO MATEŘSKÉ ŠKOLY

Průcha a Veteška (2012) definují pojem vzdělávání jako edukaci, ke které dochází v daném prostředí, nejčastěji v prostředí školy. Poznávají rovněž významnost vzdělávání všech lidí v průběhu celého života. Důvodem je, že celoživotní vzdělávání přináší moudrost všem budoucím generacím.

Vzdělávání tedy může být považováno za celkový a celoživotní vliv na člověka, které rozvíjí jeho osobnost. Vzdělávání probíhá jak ve školním prostředí a jednak v prostředí rodinném. (Průcha, Walterová a Mareš, 2009)

V České republice je na vzdělávání a následné vzdělání učitelů dohlíženo učiteli, ale odbornou veřejností. (Urbánek, 2005)

Učitelé vzdělávají a vychovávají budoucí generace, a proto je důležité zaměřit pozornost na přípravu budoucích učitelů určitý důraz. Po tom, co vystudovaný pedagog přijde do mateřské školy, přichází chvíle, kdy se stává odpovědným za průběh vzdělávání. (Urbánek, 2005)

Na pedagogické fakultě se student učitelství postupně seznamuje s profesními vědomostmi a dovednostmi, které bude jako učitel během vykonávání svého povolání využívat. (Urbánek, 2005)

Při přípravném vzdělávání učitelů by se měly objevit následující důležité cíle: Seznámení studentů s koncepcemi psychologie, pedagogiky, oborové didaktiky, tvořící základ výuky; přiblížení studentům významu kvalitní a efektivní komunikace, sociálně příznivého klimatu a rovněž seznámení s prostředky, které jim mohou pomoci při sebe zlepšování; pomoc s ujasněním cíle vzdělávání, klíčovými kompetencemi a vzdělávacím obsahem; podpora dovednosti spolupráce s rodiči, kolegy i širší veřejností, přiblížení studentům významu spolupráce; seznamování studentů s problematikou motivace a hodnocení; vedení studentů k povědomí o alternativních směrech a o možnosti jejich čerpání. (Coufalová, 2010)

V České republice jsou studenti na profesi učitele připravováni většinou po dobu do 5 let. (Urbánek, 2005)

1.1 Možnosti vzdělávání učitelů mateřských škol v ČR

Kromě osobnostních předpokladů, lásky k dětem a dalších důležitých hledisek, je také pro vykonávání učitelské profese nutné disponovat odbornou kvalifikací. (Spilková, 2004)

Zákon o pedagogických pracovnících (zákon č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících a změně některých zákonů, § 6 odst.) lze být odborná kvalifikace získána následujícími způsoby:

- „vysokoškolským vzděláním získaným studiem v akreditovaném studijním programu v oblasti pedagogických věd zaměřené na přípravu učitelů mateřské školy;
- vysokoškolským vzděláním získaným studiem v akreditovaném studijním programu studijního oboru pedagogika, případně v akreditovaném studijním programu v oblasti pedagogických věd zaměřené na přípravu učitelů prvního stupně základní školy, vychovatelství nebo pedagogiku volného času a vzděláním v programu celoživotního vzdělávání uskutečňovaném vysokou školou a zaměřeném na přípravu učitelů mateřské školy;
- vyšším odborným vzděláním získaným ukončením akreditovaného vzdělávacího programu vyšší odborné školy v oboru vzdělání zaměřeném na přípravu učitelů mateřské školy;
- vyšším odborným vzděláním získaným ukončením akreditovaného vzdělávacího programu vyšší odborné školy v oboru vzdělání zaměřeném na přípravu vychovatelů a vzděláním v programu celoživotního vzdělávání uskutečňovaném vysokou školou a zaměřeném na přípravu učitelů mateřské školy;
- středním vzděláním s maturitní zkouškou získaným ukončením vzdělávacího programu středního vzdělávání v oboru vzdělání zaměřeném na přípravu učitelů mateřské školy;
- středním vzděláním s maturitní zkouškou získaným ukončením vzdělávacího programu středního vzdělávání v oboru vzdělání zaměřeném na přípravu vychovatelů a vykonáním jednotlivé zkoušky, která svým obsahem a formou odpovídá zkoušce profilové části maturitní zkoušky z předmětu zaměřeného na pedagogiku předškolního věku.“

Vzdělávání učitelů mateřských škol je možno realizovat třemi hlavními způsoby. Tedy prostřednictvím středních pedagogických škol, vyšších odborných školy a vysokých škol.

Studenti středních pedagogických škol, kteří vystudovali obor „předškolní a mimoškolní pedagogika“, se mohou uplatnit na pozici učitelů mateřských škol, vychovatelů ve školních družinách a školních klubech, nebo v centrech pro volný čas dětí a mládeže (Spilková, 2004).

Syslová (2013) zaznamenává pozitivní stránky střední pedagogické školy zejména v možnosti podpory rozvoje praktických dovedností (např. v tělesné či výtvarné oblasti). Současně ale tvrdí, že toto vzdělávání neobsahuje přiměřenou míru teoretických znalostí pro tuto nelehkou profesi.

Dalším způsobem, který umožňuje stát se učitelem pro mateřské školy, je studium na vyšší odborné škole. Tato možnost poskytuje obor zaměřený na předškolní pedagogiku. (Spilková, 2004).

Organizačně i obsahově se vyšší odborné školy podobají vysoké škole. Na vysokých školách je důležitá především teoretická příprava a teoretické poznatky, předávány prostřednictvím přednášek, seminářů a cvičení, kterých jsou studenti přítomni v průběhu studia. Je zde však mnohem menší zastoupení praxe. Posledním způsobem, který umožňuje stát se učitelem mateřské školy je studium na vysoké škole. Aktuálně je možné studovat předškolní pedagogiku na několika pedagogických fakultách vysokých škol. (Spilková, 2004, Syslová, 2013).

Učební plán je na přípravu učitelů mateřských škol vytvořen tak, že v první řadě studenty seznamuje s důležitými teoretickými poznatky. Poté jsou v rámci souvislé praxe tyto poznatky propojeny s praktickým životem v mateřských školách. Učební plány pro studium učitelství pro mateřské školy obsahuje mnoho různorodých okruhů, které jsou v rámci bakalářského programu probírány. (Spilková, 2004)

Na pedagogických fakultách působí pedagogové s bohatými zkušenostmi ze vzdělávání dětí v mateřské škole, což se dá považovat za velké pozitivum při studiu na vysoké škole. Rovněž učební plány se sestavují zejména k vzdělávání předškolních dětí, kdežto na středních školách pedagogických je často možné se setkat s předměty, k profesi učitele mateřské školy nevyužitelnými. (Spilková, 2004)

1.2 Vývojové stádium osobnosti ve věku studentek učitelství

Výzkumy, které se zabývají povoláním učitel v mateřské škole a učitelským vzděláváním dokazují, že se v posledních letech klade velký důraz na proces stávání se učitelem a získávání profesní identity. (Gavora, 2001)

Profesionalita pedagoga se vyvíjí v průběhu určitých kvalitativně odlišných etap, fází a vývojových stupňů. V současnosti se v literatuře popisuje mnoho modelů a typologií, reflektujících postup stávání se učitelem z pohledu vývoje. (Gavora, 2001)

Jednu z nejrozšířenějších typologií, která vymezuje růst učitele v procesu, charakterizovali Fuller a Bown (1975). Tito dva odborníci charakterizovali tři fáze vývoje stávání se učitelem:

1. Fáze přežití: Jedná se o „pouhé přežití“ začínajícího učitele ve třídě, protože je učitel začátečník problémem sám pro sebe.
2. Fáze mistrovství: Učitel již není tolik zaměřen sám na sebe a na své „přežití“ a více se zaměřuje na výuku. Může se tedy více zabývat na didaktickou stránku výuky.
3. Fáze rutiny: učitel rutinně a s lehkostí realizuje výuku po didaktické stránce. To mu usnadňuje práci s individuálními problémy jednotlivých dětí ve třídě.

2 CHARAKTERISTIKA STUDENTA UČITELSTVÍ PRO MATEŘSKÉ ŠKOLY

2.1 Student učitelství pro mateřské školy

Zvyšování kvalifikace učitelů je v mnoha vyspělých zemích jedním z klíčových cílů vzdělávací politiky. To následně vede ke zlepšování kvality školního vzdělávání. Země evropské unie mají velmi odlišné požadavky na přípravu předškolních pedagogů. Společně však mají všechny země to, že jde o sekundární či terciární model přípravy. Na vzdělání předškolních pedagogů jsou však kladeny čím dál větší nároky, a tudíž vše nasvědčuje tomu, že bude již brzy pro předškolní pedagogy vyžadováno vysokoškolské vzdělání. (Syslová, 2013)

Česká republika nabízí tři možnosti získání kvalifikace učitele pro mateřské školy. Jedná se o střední školu, vyšší odbornou školu a vysokou školu. Je zjevné, že univerzitní příprava je ve srovnání s neuniverzitní převážně méně praktická a úroveň teoretické přípravy je zde vyšší. (Spilková, 2004)

Při pregraduálním studiu je kladen největší důraz na podporu individualizovaného procesu „vrůstání do učitelské profese“. Tento proces „vrůstání“ je aktivním a tvořivým budováním učitelské identity studenta učitelství. Dochází k tomu prostřednictvím vlastních zkušeností z praxe. Budoucí učitelé by měli v průběhu koncepce pregraduálního vzdělávání postupně proniknout do jádra profese a naučit se reflektovat vlastní praxi. To studentům může účinně pomoci v jejich profesním růstu. (Vašutová, 2002; Svatoš, 2013)

Pro rozhodnutí stát se dobrým učitelem pro mateřské školy je důležité, aby měl každý jednotlivec vnitřní motivaci k učení. K tomuto povolání jsou ale také důležité osobnostní předpoklady a rozvíjení profesních schopností a dovedností. (Gordon, 2014)

Vysoká škola dává studentům jak poznatky z jejich studijního oboru, tak i z oblasti filosofie, ze které obor vychází. Vysoká škola rovněž přináší studentům možnost dostat se k výzkumné práci. Díky tomu mají možnost více spekulovat o některých problémech, rozvažovat v souvislostech a z mnoha aspektů. (Wiegerová, 2015)

2.2 Profesní start studenta učitelství pro mateřské školy

První vývojovou etapu profesní dráhy představuje volba učitelské profese neboli motivace ke studiu učitelství. V tomto období si student volí své budoucí povolání a je podstatně

ovlivňována jeho profesionalita v profesi učitele mateřské školy. Pro zvolení oboru a ujednání si motivu stát se či nestát učitelem mateřské školy je významná i osobní (pozitivní i negativní) zkušenost tohoto jedince. Toto rozhodnutí velmi ovlivňuje několik faktorů (např. rodina, učitelé, vrstevníci, vlastní zkušenost s učitelskou profesí).

Při rozhodování o budoucí profesi učitele mateřské školy mohou být rozlišována tři klíčová období, která jsou podstatná pro rozhodování „před vstupem na střední pedagogickou školu“, „před vstupem na vyšší odbornou školu pedagogickou“ a „před vstupem na vysokou školu“. (Šmelová, 2006)

Dle Průchy se odvíjí míra orientace člověka na učitelství od toho, jak brzo se rozhodl pro studium na pedagogické fakultě. Touto problematikou volby profese učitele se ve svých výzkumech zabýval rovněž Gavora. Pomocí kvalitativního výzkumu zjistil, že se naopak toto rozhodnutí vytváří v několika etapách života, postupně. Jedná se o etapu „*první inspirace učitelstvím, vytvoření prekonceptu role učitele, identifikace s rolí učitele, první vize, zpřesňování pod vlivem dalších zkušeností a rozhodnutí stát se učitelem*“ (Gavora, 2002, s. 254).

Je tedy zřejmé, že se v případě rozhodnutí o profesi učitele mateřské školy nejedná o jednorázové rozhodnutí.

Cílem autorů Wiegerové & Gavory (2014), bylo zjistit motiv studentek učitelství k rozhodnutí stát se učitelkou v mateřské škole. Bylo zjištěno, že toto rozhodnutí ovlivňují externí a interní vlivy. Na externí vlivy silně působilo prostředí rodiny a u interních vlivů to byly dva důležité osobnostní faktory – feminita a emocionalita. Druhou částí je profesní start studenta učitelství pro mateřské školy – vstup do povolání. Každý den je student v kontaktu s pedagogickou realitou, kde se pokouší využívat ze studia získané pedagogické dovednosti a vědomosti, a to by mu mělo být nápomocné k úspěšnému zvládnutí etapy vstupu do povolání. (Šmelová, 2006)

Etapa profesního startu je v české i zahraniční literatuře nazývána pojmem „začínající učitel“, který označuje totéž. Profesní start je vkročení člověka do výkonu povolání. Tato etapa je důležitá jak pro profesní dráhu jedince, tak pro životní dráhu. (Průcha, 2017)

„Začínající učitel“ je pedagogickým slovníkem (Průcha, Walterová & Mareš, 2013, s. 377) definován jako „*učitel, který má příslušné vysokoškolské vzdělání a pedagogickou způsobilost, chybí mu však pedagogická zkušenost, je na začátku své profesní dráhy.*“ Tato etapa je velmi náročná, neboť se student poprvé ve svém životě nalézá v pozici učitele. Pod

tímto pojmem si lze představit jak mladého učitele, který právě ukončil své odborné vzdělání, tak jím může být také učitel středního věku, který se pro tuto profesi rozhodl až v průběhu života. Začínajícím učitelem je člověk, který má dokončenou pregraduální přípravu v učitelském směru a nastoupil do zaměstnání. Podle svých znalostí si pomalu utváří své vlastní pedagogické znalosti, postoje, dovednosti apod. a zvládá sám vykonávat činnosti, které jsou úzce propojené s rolí učitele mateřské školy. Společnost od začínajícího učitele očekává nové nápady, inovativní přístupy a ve oproti zkušenějším učitelům bohaté teoretické vědomosti v oblasti učitelských trendů. Rovněž jsou ale předpokládány minimální nebo žádné zkušenosti z praxe. Není snadné určit přizpůsobivost začínajícího učitele škole a zda bude přeměňovat školní dění k obrazu svému. (Lampertová, 2011, Kolář, 2012)

Začínající učitel by měl být optimálně připravený k organizování a plánování času se třídou a rovněž za ni přijmout odpovědnost. Měl by dokázat efektivně komunikovat jak s dětmi, tak i se svými kolegy, vedením či partnery školy (vhodně vystupovat a chovat se jako profesionál). Při procesu učení by měl využívat vhodných strategií vedení dětí, vytvářet pozitivní klima ve třídě. Také by se měl dále se rozvíjet a být schopen sebehodnocení. Dyrtrtová & Krhutová (2009)

Tyto a mnohé další povinnosti by měl zvládat každý začínající učitel okamžitě po nástupu do zaměstnání. Protože je velmi náročné se adaptovat na nové prostředí a novou práci, může být výrazně nápomocná uvádějící učitelka, která učiteli „nováčkoví“ vždy ráda poradí. Dyrtrtová & Krhutová (2009)

3 OSOBNOST

Osobnost je autoregulační prvek psychické stránky člověka, který mu umožňuje zachovat si integritu, projevovat stabilitu a ochránit se vůči chaosu. Člověk je díky ní schopen najít smysl vlastní existence. (Vašina, 2009)

Definice osobnosti se velmi liší u různých autorů. Je tomu tak proto, že osobnost je neuchopitelná, ne zcela přesně neměřitelná, není možné ji ani přesně pozorovat. Termín osobnost tedy označuje veškeré psychické, biologické a sociální vlastnosti člověka, které jsou jeho nedílnou součástí. Osobnost je utvářena během celého života každého člověka. (Vašina, 2009; Mikšík, 2007)

Čakrt (2008, s. 19) uvádí definici: *„Osobnost je stabilní množina charakteristik a sklonů, která určuje ty společné rysy a rozdílnosti v psychickém chování (myšlení, cítění a činech)*

lidí z hlediska časové kontinuity, které nelze snadno pochopit jako pouhý výsledek sociálních a biologických tlaků dané chvíle.“

Již od nepaměti se vedou spory o tom, co formuje osobnost člověka. Názory na míru vlivu dědičnosti či prostředí a výchovy jsou odlišné v závislosti na konkrétní typologii. Rovněž nelze určit, zda je osobnost člověku předurčena ihned při narození, nebo je utvářena v průběhu dospívání v závislosti na jeho okolí. (Čakrt, 2008; Mikšík, 2007)

Některé veličiny ale mohou osvětlit pohledy na konkrétní typologie:

Dědičnost

Dědičnost je přiřítána k složkám osobnosti, které jsou člověku předurčeny již při narození. Může se zde řadit např. odolnost nervového systému.

Jedná se o určitý potenciál, dále rozvíjený stylem výchovy a prostředím, ve kterém člověk žije. Každá složka osobnosti, jak rozsah vlivu dědičnosti, tak okolí, ve kterém jedinec žije jsou velmi variabilní. Odhaduje se, že genetika je zodpovědná přibližně za 60–70 % rozdílů v osobnosti a výchova za zbylých 30–40 %. (Čakrt, 1999)

Kultura

Kulturu prostředí lze chápat jako rozdílnost prostředí, ve kterém různé společnosti žijí. Zvyklosti a standardy těchto společností se odráží ve výchově dalších generací. Tyto generace prožívají různé tradice, jsou jim předávány rozdílné hodnoty a vzorce chování.

Jinými slovy kultura popisuje naučená očekávání a role, vyžadované v konkrétních společnostech. (Čákr, 1999)

Rodina

Rodina je k vývoji osobnosti člověka nejdůležitější skupina lidí, jak ve smyslu užší, tak i ve smyslu širší rodiny. Děti jsou intenzivně ovlivňovány vzory chování, které přejímají nápodobou. Nejčastěji je ovlivnění pozitivní. Další faktory, které v rodinném prostředí ovlivňují osobnost člověka jsou např. vzdělanost, velikost rodiny, generační zastoupení, sociokulturní zázemí a status apod. S osobností člověka rovněž úzce souvisí pořadí, v jakém se jako dítě narodil. (Čákr, 1999)

Skupinové příslušenství

Každý člověk je součástí několika skupin, z nichž každá je pro něj jinak významná, neboť je jejími členy po odlišně dlouhý čas. Současně lze také říct, že člověk mnohdy není členem skupiny úmyslně a na základě vlastní touhy. Přesto je zřejmé to, že každá skupina, které je člověk součástí, mu přináší mnoho rolí, zkušeností a zážitků. Díky těm se osobnost může nadále rozvíjet. (Čákr, 1999)

Životní zkušenosti

Jedná se o dopad určitých osobních a neopakovatelných událostí a zkušeností, které během života člověka stanou. Ty značně působí na vývoj osobnosti. Jedná se např. o situace, které jsou důležité k rozvoji sebeúcty, jako je možnost dosažení cíle, překonání očekávaného nebo utvoření si hodnoty sebe sama. (Čákr, 1999)

Situace

Projevy osobnosti se mohou různě proměňovat v závislosti na právě probíhající situaci, přesto, že by se dalo říct, že je osobnost člověka pevná a neměnná. Jinými slovy, různorodost situací vyžaduje různorodost reakcí na ně a tím jsou vyvolávány různé rysy osobnosti. Odlišnosti v osobnostech lidí jsou jednak individuální, těmi se liší každý člověk jeden od druhého, a také typologické, kterými se rozlišují různé skupiny lidí. (Čákr, 1999)

3.1 Osobnost učitele

Učitel je jedním z nejdůležitějších aktérů vzdělávacího procesu, který je profesně kvalifikovaným pedagogickým pracovníkem, což mu umožňuje vykonávat povolání učitele. (Průcha, 2003)

Prostřednictvím mnoha výzkumů byl sestaven seznam vlastností, které vystihují úspěšné pedagogické pracovníky. Mezi jednu z nejdůležitějších vlastností je zařazen vztah k dětem a umění správné motivace dítěte v jeho učení a chápání. Dále lze na seznam zařadit pedagogický takt. Ten je projevován uměním navázat kontakt a ochotou spolupracovat. (Dostál a Opravilová, 1988)

Dalšími důležitými vlastnostmi jsou například organizační předpoklady, zkušenosti v práci s dětmi nebo schopnost výchovně působit na sebe sama. Učitelka by měla dítě akceptovat takové jaké je, měla by být empatická a autentická. Osobnosti kvalitního pedagoga je dotvářeno sebevýchovou, sebekontrolou a sebeovládáním. (Dostál a Opravilová, 1988)

3.2 Osobnost studentů učitelství pro mateřské školy

Ze školního vzdělávání plyne, že je nutné v profesionální přípravě studentů – budoucích učitelů mateřských škol věnovat velkou péči jejich osobnostnímu rozvoji. Díky tomu je mnohem snazší profesní motivace budoucích učitelů, ale také je veškeré vzdělávání v tzv. „k lidem orientovaných“ profesích mnohem více efektivní. Musí se však zakládat na sebereflexi a sebepoznání studentů. (Filová, 2002)

V průběhu přípravného vzdělávání učitelů je osobnostní příprava realizována nejméně ve dvou liniích. V první linii je sledován průběh osobnostního rozvoje studenta. Ten by měl být pro děti pozitivně stimulujícím činitelem – jinými slovy, být jim „dobrým vzorem“. (Filová, 2002)

Druhou linii pak můžeme označit za tu, co dohlíží na vývoj sociálně kulturního rozhledu, sociálně komunikativních schopností, dovedností, technik a strategií, ale i postojů a celé pedagogické kultury. Ta se zakládá na tom, co by měl budoucí učitel umět. Jedná se například o práci s menšinami a multikulturní výchova, práce s dětmi ze sociálně znevýhodněných prostředí, ekologická výchova, etická a prosociální výchova. Dále je to řešení náročných výchovných situací (šikana a násilí), jednání s rodiči z různých sociálních prostředí. (Filová, 2002)

K tomu, aby se student – budoucí učitel rozvíjel v obou liniích osobnostní a sociální výchovy však je nutné, aby v první řadě porozuměl sám sobě. (Filová, 2002)

Záměrem osobnostní výchovy je rozvoj sebereflexe, autodiagnostiky a seberegulace. Podle Spilkové, porozumění sobě samému a svému chování, předpokládá kladení si otázek.

Jedná se např. o otázky: kdo a jaký jsem, co mi jde a co ne, jestli jsem sám se sebou spokojen, jestli se vyjadřuji srozumitelně a další. Podnětem k práci na sobě a seberegulaci je znalost sebe sama. Seberegulace je úzce spjata s přijetím odpovědnosti za to, „kdo a jaký jsem a jaký bych měl být“. (Filová, 2002)

Osobnostní profil studentů učitelství pro MŠ se v člověku tvaruje během celého přípravného vzdělávání, prostřednictvím přímých i nepřímých vlivů. Další, konkrétnější požadavky na osobnostní výbavu studentů mohou být specifikovány již během přijímacího řízení uchazečů do učitelského studia. (Filová, 2002)

V profesionalitě učitele mají velký význam osobnostní předpoklady. Jedná se např. o otevřenost, emocionální vřelost, schopnost vcítění, komunikativnost, přirozenost a takt. Některé testovací nástroje naopak při přijímacím řízení vylučují „kritické“ osobní dispozice, které jsou v profesi učitele mateřské školy nežádoucí. Může se jednat např. o příliš vysoký neuroticismus, poruchy osobnosti, nedostatek empatie a tolerance. (Filová, 2002)

Na českých učitelských fakultách se bohužel v posledních letech dá pozorovat snaha snížit počet uchazečů na co nejmenší počet. Písemné testy tedy zjišťují jen obecné studijní předpoklady a podle těch jsou následně vybírání jen nejlepší studenti. Zahraniční fakulty naopak projevují snahu o výběr studentů na základě psychologických testů. Ty škole potvrdí psychické vlastnosti uchazeče, které jsou pro toto studium žádoucí. (Filová, 2002)

Nezbytnou podmínkou řízení sebe sama při seberozvoji je dovednost sebereflexe. Existuje mnoho dokladů o sebereflexi, kterou je možno provádět profesionalizaci „zevnitř“. V profesionálním a lidském sebepoznávání je ukryta dovednost, kterou by si budoucí učitelé měli odnést z vysokoškolské přípravy na praxi. Důvodem je fakt, že poznatky mohou zastarat, ale díky schopnosti sebepoznávání a sebereflexe je možná aktualizace znalostí. (Filová, 2002)

3.3 Teoretická východiska, zaměřená na typologii osobnosti u studentek oboru učitelství pro mateřské školy

Typologie budoucích učitelů by měla učitelům sloužit k poznání sebe sama a rovněž by měla být prakticky využitelná. Díky typologii učitelů může být lépe poznána učitelská osobnost prostřednictvím charakteristických vlastností. (Grecmanová, Holoušová, Urbanovská, 1999).

„Účelem typologií učitelů je schematizování profese učitele pro porozumění individuálním rozdílnostem mezi učiteli a zobecnitelným shodnostem, čímž jsou vytvářeny předpoklady pro jejich ovlivňování“. (Vašutová, 2004, s. 84).

Jde o členění učitelů do relativně malého množství typů, které se dělí podle konkrétního kritéria, a proto jeden typ nutně nemusí obsahovat úplně stejné učitele. *„Typologie mají pouze funkci schémat, a proto jsou použitelné jen s určitou mírou rezervovanosti a kritičnosti, neslouží k zařazování učitelů“* (Vašutová, 2004, s. 84).

Učitel jakožto člověk má biologická, sociální, psychická a další specifika. Jeho osobnost vytváří až soubor těchto specifik.

Typologie osobnosti studentů předškolní pedagogiky, tedy budoucích učitelů je považována za důležitou složku učitelské přípravy, která se svým obsahem řadí do pedagogické disciplíny pedeutologie, tedy teorie učitelské profese. Učitelská příprava a její pojetí se liší s ohledem na různorodost pedagogických fakult. Vyplývá to ze zaměření škol a jejich oborů. (Vašutová, 2004)

Teoretický základ budoucím učitelům poskytuje pedagogicko-psychologická příprava. Velmi podstatné je to, aby studenti dovedli převést nově naučenou teorii do praktického života v mateřské škole. V dnešní době je velice zdůrazňována také spolupráce pedagogů a psychologů. (Janík, Mužík, Šimoník, 2004).

4 TYPOLOGIE OSOBNOSTI PODLE MBTI

Typologie MBTI vychází z pojetí Carla Gustava Junga, který charakterizoval základní dvě psychické funkce. Ty sestávají ze dvou společně neslučitelných protipólů. Jeden z nich zaznamenává, jak člověk bere věci na vědomí a druhý rozhoduje o tom, jak bude nadále pracovat s na vědomí přijatou informací a jakým způsobem dochází k závěrům. (Čakrt, 2008)

Někteří lidé, jsou řízeni vztahem k vnějšímu světu a jiní jsou naopak řízeni vztahem k sobě samým a vlastnímu vnitřnímu životu“. Jung tedy rozdělil lidi na introverty – mentální psychická energie orientovaná směrem dovnitř a extraverty – mentální psychická energie orientovaná směrem ven. O osobnostní psychologické typy se ale Jung zajímal spíše okrajově. (Miková, 2006; Punch, 2008)

4.1 Typologie MBTI

Ke zrodu typologie MBTI došlo v padesátých letech minulého století v Americe. Nezávisle na Jungovi přišly dvě ženy – Isabel Myers a její matka Kathryn Cook Briggs k podobnému závěru jako on a velmi je překvapilo zjištění, že pár desetiletí před nimi se již zabýval Jung tímtéž. Na rozdíl od Junga ale tyto dvě dámy sestavily prakticky použitelný empirický nástroj, který dnes známe jako Myers-Briggs Type Indicator. Neboli indikátor osobnostních typů Myers a Briggs neboli MBTI. (Čakrt, 2008)

Po tom, co kolem roku 1953 sestavily tyto dvě ženy první dotazník, čelil velké kritice. Následně dotazník prošel mnoha lety testováními, které se zabývaly spolehlivostí a významností položek v dotazníku. Typologii si velmi rychle oblíbili pracovníci personalistiky a řízení lidských zdrojů a značně ji začali využívat. (Čakrt, 2008)

Ze pracovaného a vyhodnoceného dotazníku vychází čtyři písmena. Ta se skládají z kombinace různých čtyř dvojic písmen. Prostřednictvím těchto kombinací lze sestavit šestnáct různých typů osobnosti. (Čakrt, 2008)

Typologie MBTI má však kromě kladných stránek i záporné. Negativním hlediskem dotazníku je větší množství otázek, na které je třeba odpovědět. Naopak pozitivním hlediskem této typologie je to, že zjištěné informace mají popisný charakter, tudíž výsledek nehodnotí. Nevyzdvihuje jeden z typů oproti dalšímu.

„Typologie MBTI jen konstatuje to, co je, aniž by vnucovala, co má být, nebo předvíдалa, co bude.“ (Čakrt, 2008)

O typologii MBTI již bylo napsáno mnoho publikací od různých autorů. Také s touto typologií pracuje i několik firem, které nabízí informace pro zaměstnavatele jiných společností. Radí, jak nejlépe složit tým zaměstnanců, případně popisují vlastnosti současného týmu pracovníků nebo doporučují způsob rozvoje pracovních týmů. Díky tomu následně může docházet ke zlepšování produktivity práce ve firmě. Test osobnosti je pro všechny volně k vyplnění na internetu. (Čakrt, 2008; Evangelu, 2009)

4.2 Osobnostní charakteristika podle MBTI

Osobnost člověka se skládá ze čtyř rozměrů, které mají krajní meze. Mezi těmi se rozprostírá pole našich preferencí, tzn. vrozených sklonů k přistupování v různých situacích určitým způsobem. Typologie MBTI je kombinace čtyř párů písmen, které označují polaritu psychických funkcí člověka a vymezují dohromady šestnáct osobnostních typů. Kolem těchto typů osobnosti se strukturuje a krystaluje osobnost člověka a formují se jeho běžné postoje a přístupy. (Čakrt, 2010)

Čakrt (2010) ve své publikaci uvádí, že typologie MBTI je definována jako základní dimenze osobnosti: extraverte – introverte, myšlení – cítění, intuice – smysly a usuzování – vnímání. Písmena, která tyto dimenze označují, jsou odvozena od anglických názvů.

E – extraverte a I – introverte

Dle Junga se psychická energie orientuje dvěma směry. Směrem dovnitř (introverte), nebo ven (extraverte). Z toho vyplývají dvě protichůdná zaměření, které se liší tím, odkud člověk získává psychickou energii a kam ji orientuje. Každá z těchto preferencí, odkud člověk získává podněty pro své rozhodování, vytváří silové pole neboli mentální metabolismus. (Čakrt, 2010)

Extraverte – extravertní člověk, který je iniciativní a hovorný, a rád se seznamuje. Dává najevo své emoce, je optimistický, vstřícný, energický, společenský a participativní (dává přednost komunikaci s ostatními osobně a přímo). (Čakrt, 2010)

Introverte – introvertní člověk raději přenechává iniciativu ve společenských záležitostech jiným, nerad dává své emoce, prožitky a zájmy okamžitě najevo a rád řeší své záležitosti sám. Je intuitivní, uvážlivý, nezávislý a tíhne ke klidným a tichým místům. (Čakrt, 2010)

N – intuice a S – smyslové vnímání

Dvě různé cesty, díky nimž člověk sbírá data a informace a tím tzv. bere věci na vědomí, se nazývají intuice a smyslové vnímání (čítí). Ve chvíli, kdy se lidé střetnou s novými, nečekanými okolnostmi nebo daty, se od sebe odlišují. (Čakrt, 2010)

Intuice – člověk s intuicí je abstraktní, čte mezi řádky, je nápaditý, teoretický, rád vyvozuje z existujících znalostí a teorií nové poznatky a závěry. Je motivován k novým věcem a snaží se být v něčem jedinečný a nezaměnitelný. (Čakrt, 2010)

Smyslové vnímání – člověk se silným smyslovým vnímáním je konkrétní, zajímají ho fakta, řídí se zdravým rozumem a dbá o to, aby věci fungovaly a něčemu sloužily. Nemá rád obecné teorie a neprověřené hypotézy, je empatický a tradicionalistický. (Čakrt, 2010)

T – myšlení a F – cítění

Myšlení a cítění jsou hodnotící funkce. Díky nim se člověk rozhoduje, která data pro něj mají význam a které nikoliv. Zároveň popisují, jakým způsobem je možné je shromážďovat. Přivádějí člověka k pochopení postupů, kterými věci dělají a snaží se zorganizovat jeho nové poznatky. Směřují pozornost člověka na opakované děje, které lze předvídat. Podle Junga jsou tyto funkce racionální, protože racionalita se zakládá na určité pravidelnosti a předvídatelnosti, se kterou se děje odehrávají. (Čakrt, 2010)

Myšlení – myšlení člověku předpovídá logičnost, racionalitu a kritičnost. Tento charakterový rys člověku napomáhá rozhodovat se pouze na základě zvážení všech kladů a záporů. Je neústupný a rád si vyjasňuje věci mnoha dotazy. (Čakrt, 2010)

Cítění – člověk rozhoduje na základě toho, jak by bylo mu v „kůži“ druhého. Je soucitný, tolerující a citlivý. Dovede respektovat názory ostatních a v cizích názorech se vždy snaží nalézt nějaké pozitivum. (Čakrt, 2010)

J – usuzování a P – vnímání

J a P jsou poslední písmena osobnostního typu. Usuzování a vnímání odhaluje mnoho z toho, co člověk považuje ve vnější realitě jako samozřejmost a jak pojímá ty věci, které jej těší nebo trápí. Vypovídá to také o tom, zda člověk upřednostňuje věci uzavřené a rozhodnuté, nebo jestli mají raději neukončené děje a věci s otevřenými možnostmi. (Čakrt, 2010)

Usuzování – člověk je v tomto případě schopen se dopředu připravit na všechny možnosti. Je systematický, plánovitý a spoléhá na předem stanovená pravidla, aby dobře

věci zvládal. Dělat věci na poslední chvíli nemá rád, raději všechno vyřeší co nejdříve. (Čakrt, 2010)

Vnímání – člověk s touto osobnostní charakteristikou se vyžívá v překvapeních, je otevřený a preferuje uvolněnou atmosféru. Pracuje pod tlakem, nesnese rutinu a chová se spontánně. (Čakrt, 2010)

4.3 Charakteristika šestnácti osobnosti typů

ISTJ

Tento osobnostní typ je rozumný, spolehlivý a rád věnuje pozornost detailům. Upřednostňuje práci v jasných systémech a procesech. Má tendenci být tradiční, orientovaný na úkoly a rozhodní. Někdy ale může být považován za rigidního a neosobního. Obvykle je důkladný, svědomitý, realistický, ale také rezervovaný. V práci chce tento typ mít jasné cíle a realistické termíny. Rád pracuje s věcnými daty na řešení problémů a sledování pokroků. Upřednostňuje práci v tradičním organizačním prostředí s lidmi, kteří berou své povinnosti vážně. Atraktivním povoláním pro tento typ jsou manažerské nebo administrativní pozice a účetnictví. Spouštěčem stresu pro osobnostní typ ISTJ jsou věci, které zpochybňují jejich přirozenou preferenci struktury a logiky. Za určitých okolností se mohou stát obviňujícími a pesimistickými, mají tendenci se stáhnout do sebe a uzavřít. ISTJ si váží tradic, je důsledný a spořádaný. Ve vztazích je silně loajální a tvrdě pracuje na plnění závazků. (Myers et al., 1998, Čakrt, 2010)

ISFJ

Osobnostní typ ISFJ je trpělivý, při řešení problémů používá zdravý rozum a zkušenosti. Je odpovědný a tradiční, rád slouží potřebám druhých a poskytuje praktickou pomoc. Tento člověk může být příliš opatrný a často neuvažuje o logických důsledcích svých rozhodnutí. Někdy postrádá asertivitu. ISFJ je organizovaný, praktický, ale také spolehlivý a loajální. V práci má ISFJ pocit sounáležitosti a rád pracuje s lidmi, kteří se o sebe navzájem starají a podporují se. ISFJ má rád pracovní pozice, která odměňují loajalitu a smysl pro povinnost (zdravotnictví, sekretářské role a sociální práce). ISFJ bývá za určitých okolností útočný a pesimistický, má sklon myslet na nejhorší a často se uzavírá do sebe. Ve vztazích je ISFJ spolehlivý a věrný. Ctí závazky a rád zachovává tradice. Bývá také dobrým „pečovatelem“. (Myers et al., 1998, Čakrt, 2010)

INFJ

Lidé s osobnostním typem INFJ jsou soucitní, idealističtí i vizionářští. Jsou také citliví a rezervovaní. INFJ často těší práce pro organizace s humanitárním posláním. Rádi navrhují inovativní programy nebo služby a slouží duchovním potřebám lidí. Atraktivní pracovní místa pro INFJ zahrnují pozice v pedagogice, sociální práci a uměleckých profesích. Za určitých situací se mohou cítit fyzicky vystresovaní a obsedantně se zaměřovat na určité detaily. Ve vztazích mají INFJ dar intuitivně porozumět mezilidským vztahům a také jsou často chápou pocity svých partnerů. Ostatní je také považují za záhadné, protože mají sklon sdílet své vnitřní intuice pouze s těmi, kterým skutečně důvěřují. (Myers et al., 1998, Čakrt, 2010)

INTJ

Lidé INTJ jsou často schopni definovat přesvědčivou a dlouhodobou vizi a často navrhují inovativní řešení složitých problémů. Při zaměření na daný úkol mohou INTJ působit chladně a vzdáleně. INTJ jsou obvykle strategičtí a inovativní, mají nezávislou a logickou povahu. Někdy jsou také nároční a reflexivní. V práci si INTJ užívají intelektuální výzvy a práci v prostředí, které je náročné a orientované na úspěchy. Vychutnávají si příležitost pracovat s lidmi, kteří jsou odborníky ve svém oboru. Ideální pozice pro INTJ jsou ve vědeckém nebo technickém průmyslu, jako je strojírenství, výpočetní technika nebo právo. Pro INTJ může být obtížné zapojit se do sociálních rozhovorů a bývají považováni za uzavřené a rezervované. Také často nedovedou vzdát tolik chvály, kolik by si jejich okolí přálo. (Myers et al., 1998, Čakrt, 2010)

ISTP

Lidé s povahou ISTP se rádi soustředí na to, co je třeba udělat okamžitě, proto nevidí celkový obraz dané situace. Neradi pracují na projektech, které vyžadují úzkou spolupráci s ostatními. Obvykle jsou analytičtí, praktičtí, realističtí, ale také logičtí a adaptabilní. V práci ISTP rádi analyzují problémy a krize. Baví je samostatná, praktická či analytická práce. Mezi zaměstnání, které by mohly ISTP přitahovat patří chirurgie, zemědělství nebo strojírenství. Pokud jsou ISTP stresováni, cítí se rozrušení a náchylní k přecitlivělosti. ISTP je obecně tolerantní k širokému spektru chování, ale může překvapit ostatní kolem sebe vyjádřením svých pevných úsudků. ISTP mohou být pro ostatní výzvou, protože bývají tiché a rezervované povahy. (Myers et al., 1998, Čakrt, 2010)

ISFP

Lidé s povahou ISFP rádi poskytují praktickou pomoc nebo služby ostatním a také spojují lidi a usnadňují a podporují jejich spolupráci. ISFP jsou typicky kooperativní, uzavření a přizpůsobiví. Jsou také velmi loajální. Lidé ISFP rádi pracují na něčem, co má hlubší smysl. Upřednostňují práci v prostředí se spolupracovníky, kterým na sobě vzájemně záleží. ISFP přitahují pracovní místa ve zdravotnictví, odvětví služeb a administrativní profese. Pokud jsou ISFP ve stresu, mají sklon být cyničtí, depresivní, agresivní a náchylní k pochybnosti o sobě samých. Ve vztazích ISFP oceňují svobodu a možnost jít svou vlastní cestou. Užívají si svého vlastního prostoru a stanovení časových rozvrhů, které také dají svým partnerům. Je často obtížné lidi s tímto typem osobnosti dobře znát. ISFP se ale velice rádi starají o ostatní, což dokazují spíše prostřednictvím činů než slov. (Myers et al., 1998, Čakrt, 2010)

INFP

INFP mívají potíž promluvit na schůzkách, což v ostatních evokuje přesvědčení, že jim na problému nezáleží, nebo nemají čím přispět. Je to způsobeno strachem, že nepřesvědčí ostatní o vhodnosti svých nápadů. INFP jsou obvykle flexibilní, spontánní i reflexní a uzavření. Jsou také velmi nápadití. Lidé s povahou INFP rádi pomáhají druhým rozvíjet a učit se a vyjadřovat svou kreativitu prostřednictvím psaní nebo výtvarného umění. Rádi dělají práci, která má smysl, a pracují s lidmi, kteří sdílejí stejné hodnoty. INFP pravděpodobně přitahují profese v oblasti poradenství a rozvoje člověka, stejně jako v umění a psaní. Pokud jsou INFP ve stresu, mívají sklon být cyničtí, depresivní, agresivní a náchylní k pochybnostem o sobě. Ve vztazích mají INFP tendenci být selektivní a zdrženliví ve sdílení svých nejhlubších pocitů a hodnot a někdy může být velmi obtížné jim porozumět. Jejich partneři je považují za citlivé a introspektivní. (Myers et al., 1998, Čakrt, 2010)

INTP

INTP jsou obvykle nezávislí a samostatní, skeptičtí, logičtí a inovativní. Mají potíže s prací v týmech, zejména s těmi, které považují za nelogické nebo nedostatečně zaměřené na úkoly. INTP upřednostňují povolání v technických a vědeckých oborech. Pracují nejlépe v prostředí, které nabízí čas a prostor k soustředění bez přerušování. Neradi se účastní schůzek. Mezi pracovní místa, která by mohla oslovit INTP patří architekt, výzkumník a sociální vědec. INTP se pod tlakem může cítit nesvůj a rozrušený, náchylný k přecitlivělosti. INTP

toleruje širokou škálu chování ostatních lidí, ale činí mu potíže posoudit dopad způsobu vyjadřování svých myšlenek ostatním. (Myers et al., 1998, Čakrt, 2010)

ESTP

Lidé s povahou ESTP motivují ostatní tým, že přinášejí svou energii do řešení situací. Aplikují na problémy zdravý rozum a zkušenosti, rychle analyzují, co je špatně, a poté to napraví – často velmi vynalézavě. Tito lidé mají často potíže s plánováním svého času. Ztrácí zájem o dlouhé a složité projekty. Soustředí se především na okamžité problémy, a to může vést k tomu, že ignorují problémy dlouhodobé. Těmto lidem je také nepříjemné diskutovat o vztazích. ESTP jsou obvykle analytičtí a logičtí. Jsou také velmi všímaví a vynalézaví. V práci ESTP rádi riskují a zvládají akutní krize. Nejlépe pracují obklopení aktivními lidmi, kteří jsou orientováni na úkoly. Upřednostňují prostředí, které je zaměřené na konkrétní projekt. Přitahují je pracovní místa v ochranných službách, zemědělství, výrobě a marketingu. Pokud mají lidé s povahou ESTP stres, obvykle jsou uzavření, roztržití a paranoidní, s pocity chronické úzkosti. ESTP opravdu milují život s jejich partnery v nich vidí dobrodruhy, kteří rádi riskují. Jsou ale také velmi pragmatičtí, a mohou být netrpěliví ve zkoumání nových vztahů. (Myers et al., 1998, Čakrt, 2010)

ESFP

Lidé ESFP bývají přizpůsobiví, přátelští a upovídaní. Užívají si života a přátel kolem sebe. Lidé s tímto typem osobnosti rádi pracují s ostatními a zažívají nové situace. Osobnostní typy ESFP mívají potíže s dodržováním termínů, a ne vždy dokončí to, co začali. Snadno se nechají rozptýlit. Jsou obvykle tolerantní a spontánní, hraví a vynalézaví. Mají tendenci být přátelští. Typy ESFP rádi dělají zábavnou práci. V práci jsou často přitahováni kariérou, kde lze uplatnit jejich společenskou povahu, včetně oborů, jako je zdravotní péče a pedagogika. Pokud jsou ESFP ve stresu, mají sklony být uzavření, roztržití a paranoidní, s pocity chronické úzkosti. ESFP jsou velcí milovníci života, milují jídlo, oblečení, zvířata a lidi. Ve vztazích jsou považováni za podporující, zábavné a spontánní. (Myers et al., 1998, Čakrt, 2010)

ENFP

ENFP jsou přátelští, výřeční, inovativní a energičtí. Rádi rychle přecházejí od jednoho projektu ke druhému. Snaží se zvážit všechny možnosti řešení problému. Ideální pracovní prostředí pro ENFP je takové, které podporuje a odměňuje kreativitu, podporuje týmovou práci a nabízí příležitosti pro práci s různými lidmi, zejména za účelem jejich

podpory. ENFP upřednostňují pracovní místa typu koučování, pedagogické obory a výtvarné umění. ENFP mají ve stresu tendenci být nadměrně znepokojeni, uzavřeni do sebe a náchylní k extrémním emocím. Ve vztazích jsou ENFP velmi vnímaví k ostatním lidem a zažívají silné a intenzivní emoce. Jejich partneři je vnímají jako všestranné a nadšené. (Myers et al., 1998, Čakrt, 2010)

ENTP

ENTP kreativně řeší problémy, jsou inovativní ve způsobu myšlení, v pohledu na souvislosti a vzorce v systému. Baví je rozvíjet strategii a často zjišťují a využívají nové příležitosti, které se nabízejí. Někdy se vyhýbají rozhodování a mohou být nadšeni myšlenkami, které nejsou časově či jinak proveditelné. ENTP jsou flexibilní, teoretičtí a nápadití. ENTP dávají přednost práci, která se vyznačuje autonomií a svobodou myslet „jinak“. Baví je vymýšlet technická řešení problémů a prodávat tyto nové nápady ostatním. ENTP osloví kariéra v nejrůznějších oborech, včetně kreativních profesích, řízení podniku, financí a strojírenství. Pokud jsou ENTP ve stresu, obvykle mají tendenci být nadměrně znepokojeni, nevidí světlo na konci tunelu a jsou náchylní k extrémním emocím. ENTP si užije dobrou debatu, jejich konverzační styl je obvykle náročný a podnětný. Jejich partner je bude vnímat jako energické a živé, ale také nezávislé. (Myers et al., 1998, Čakrt, 2010)

ESTJ

ESTJ se snaží za každou cenu dosáhnout svého cíle, organizují lidi, aby ho dosáhli. Mají rozsáhlou síť kontaktů a jsou v případě potřeby ochotni činit tvrdá rozhodnutí. Vysoce si váží kompetentních lidí ve své blízkosti. Lidé s povahou ESTJ se často tak soustředí na sledování vlastního cíle, že ignorují myšlenky nebo pocity ostatních. Situace, kdy je zapotřebí důvěrného vztahu, je pro ně nepohodlná. ESTJ jsou obvykle zodpovědní, jednají efektivně, realisticky jsou velmi asertivní. ESTJ rádi stanovují jasné cíle a termíny a logicky analyzují problémy. Pracují nejlépe ve stabilním prostředí s jasně definovanými rolemi a povinnostmi. Nejvíce je oslovuje kariéra v oblasti vymáhání práva, výroby a aplikovaných technologií. Ve stresových situacích se ESTJ obvykle chovají přecitlivěle, emotivně, panovačně a nepružně. ESTJ obecně rád komunikuje s ostatními. Vztahové role bere vážně a chce je zodpovědně plnit. Životní partneři budou považovat ESTJ za svědomité a spolehlivé. (Myers et al., 1998, Čakrt, 2010)

ESFJ

ESFJ jsou obvykle vřelí, vděční, organizovaní a podporující. Jsou také realisté a jednají loajálně. Bývají společenšší a vstřícní, chápou, co ostatní potřebují, a dovedou ocenit jejich názor. Shromažďují nezbytná fakta, která jim pomáhají rozhodovat se a využívat efektivních postupů. Při rozhodování mohou být lidé s povahou ESFJ příliš ovlivňováni svou představou o tom, co ostatní chtějí, a proto pro ně nemusí být snadné upravit plány v neočekávaných situacích. Na pracovišti ESFJ fungují nejlépe v prostředí, které podporuje rodinnou atmosféru s přátelskými a starostlivými lidmi. Rádi úzce spolupracují se zákazníky a kolegy, komunikují o hodnotě produktu, služby nebo projektu. Je pravděpodobné, že ESFJ budou přitahováni pracovními místy v zařízeních péče o děti, ošetrovatelství, pedagogických nebo náboženských institucích. Ve stresových situacích bude ESFJ reagovat pesimisticky a bude náchylný k pochybnostem o sobě samém. ESFJ je emocionálně vysoce naladěný na ostatní, je empatický a dobře rozumí emocionálním potřebám svého partnera. Partneři považují ESFJ za vnímavé a podporující. (Myers et al., 1998, Čákr, 2010)

ENFJ

Lidé ENFJ jsou velmi výřeční. Mohou se však nechat odradit, pokud nemají zpětnou vazbu od ostatních. Očekávají, že každý dá do splnění úkolu maximum. Je pro ně obtížné řešit konflikty. Při rozhodování mohou přehlédnout logické a věcné skutečnosti. Lidé s povahou ENFJ jsou obvykle vřelí, přátelští, podporující a rádi spolupracují. Jsou také velmi přesvědčiví a organizovaní. ENFJ rádi pomáhají ostatním rozvíjet nové dovednosti, organizovat jim čas a dodržovat termíny. Pracují nejlépe v prostředí, které podporuje spolupráci a harmonii, zejména při práci na společných cílech. ENFJ bude pravděpodobně přitahovat kariéra v oblasti poradenství, výuky, zdravotní péče nebo náboženství. ENFJ se obvykle ve stresovaných v situacích chová pesimisticky a má pochybnosti o sobě samém. ENFJ má tendenci soustředit se na podporu ostatních kolem sebe a rychle pochopí jejich emocionální potřeby. Životní partneři je považují za laskavé, výřečné a příjemné. (Myers et al., 1998, Čákr, 2010)

ENTJ

ENTJ strategicky uvažují o budoucnosti. Jsou schopni efektivně organizovat lidi za účelem dosažení dlouhodobých cílů. Jsou to řídicí typy a nevádí jim riskovat, že budou ostatní pod jejich tvrdým nátlakem ve stresu. ENTJ jsou obvykle strategičtí a nároční. Nebojí

se činit náročná rozhodnutí, aby pokročili vpřed. Řešení problémů si užívají. Pracují nejlépe v rychle se rozvíjejícím prostředí, které podporuje konkurenci, odměňuje úspěchy a nabízí jim stále nové výzvy. ENTJ jsou obvykle přitahováni vedoucími pozicemi a managementem. ENTJ mají obvykle ve stresových situacích sklon být přecitlivělí, emotivní a panovační. ENTJ si komunikaci s lidmi opravdu užívají, svými partnery jsou vnímáni jako rozhodující a spravedliví. (Myers et al., 1998, Čákrta, 2010)

4.4 Kognitivní styly

Podle Bentse jsou tendence a preference vyjádřené dvěma středními písmeny ve výsledném osobnostním kódu (S nebo N a T nebo F). Tyto písmenné kódy směřují ke koordinaci, nepůsobí proti sobě.

Tyto funkce vyjadřují dynamické centrum osobnosti. Úspěšný je nejčastěji jedinec, který dokáže propojit všechny 4 funkce, a tím optimálně vyvážit a dostat pod kontrolu své silné a slabé stránky. (Čákrta, 2003, Bents, Blank, 2009)

Podle Čákrty (2003) je v každém typu základem pro porozumění vývoje osobnosti pořadí funkcí v každém typu je také vysvětlením, proč má většina lidí v různých životných etapách různé zájmy a proč se mění jejich chování a projevy. Nemění se osobnost jako taková, pouze vystupují na povrch různé stránky a vlastnosti.

Malé děti využívají své mentální nástroje "náhodně". Postupem času se stírá hranice mezi realitou (S) a fantazií (f) a s přibývajícím věkem se jedinec začíná postupně přiklánět k jedné z preferencí. Během povinné školní docházky potom dochází k rozvoji dominantní funkce, a ta zůstane po celý život tažnou silou osobnosti. V období středního věku se vynořuje třetí funkce rozvoje osobnosti a tím přichází nové formy uspokojování lidského života. Kolem šedesátého roku života člověka se pozvolna začíná projevovat čtvrtá, nejvíce zanedbávaná a nejméně vyvinutá funkce. Navenek se projevuje jako moudrost. (Čákrta, 2004, Myers et al., 1998)

Podle Čákrty (2004) je kognitivní styl tvořen psychickými funkcemi, díky kterým člověk získává informace (S-N) a ty následně zpracovává (T-F). Kombinace těchto dvou dvojic funkcí vyjadřují čtyři kognitivní styly. Tyto kognitivní styly ovlivňují rozhodovací proces. Nepopisují však to, jak se projevuje člověk svým chováním, ale to, co se děje uvnitř osobnosti, její myšlenky.

Lidé s odlišným náhledem na svět mají sklon vidět různé aspekty, které pokládají za významné. Pokud překonají tuto obtíž, jsou spolu schopni se doplnit a být efektivním týmem. Přílišná podobnost ale také přispívá ke s hocyte a snazší komunikaci, vede k jednostranným výsledkům. (Bents, Blank 2009; Čakrt, 1999; Myers et al., 1998)

Temperament

Pro snazší rozdělení pro běžný život je možné rozdělit lidské povahy na čtyři skupiny – temperamenty. Temperament je stanoven dvěma písmeny, které se nachází uprostřed čtyřmístného kódu. Tato dvě písmena jsou nejvíce užitečnou zkratkou, která napomáhá poznání chování jedince. Lidi, které spojuje stejný temperament se v životě chovají podobně, daří se jim v podobných typech zaměstnání a vyznávají podobné hodnoty. (Myers et al., 1998; Tieger, Barron-Tieger, 2018)

Tabulka 1: Temperamenty

Čtyřpísmenový kód (typ osobnosti)	Zkratka dvou písmen ze čtyřpísmenového kódu	Název temperamentu
ISTP, ESTP, ISFP, ESFP	SP	Hráči
ISTJ, ESTJ, ISFJ, ESFJ	SJ	Strážci
INTP, ENTP, INTJ, ENTJ	NT	Racionálové
INFJ, ENFJ, INFP, ENFP	NF	Idealisté

Temperamenty jsou závislé na tom, jak člověk preferuje vnímání světa. Pokud svět vnímá smysly, tedy konkrétně a skutečně, nebo upřednostňuje vidění světa abstraktním způsobem, tedy přijímá možnosti situací, které prozatím nenastaly.

Pokud vnímá svět prvním způsobem, bude první ze dvou středních písmen „S“. Ve druhém případě bude „N“. Druhé ze dvou středních písmen, které bude připojeno k „S“ závisí na tom, jestli se člověk snaží přijatá data vyhodnotit a zorganizovat. V tomto případě bude za písmenem „S“ písmeno „J“. Pokud se člověk snaží vyhledávat další data, druhým písmenem bude „P“. Takto tedy vznikají dva temperamenty „SJ“ a „SP“.

V případě intuice „N“ může být na druhém místě „T“ a to, pokud budou dále data zpracována objektivně. Pokud data budou zpracována subjektivně, druhé písmeno bude „F“. Takto vznikají další dva temperamenty „NT“ a „NF“. (Myers et al., 1998; Tieger, Barron-Tieger, 2018)

SP Hráči

Tento temperament se brání jakýmkoliv poutům či závazkům. Jsou rádi nespoutaní a volní. Většinu věcí, pro které se rozhodnou zvládnou. Rádi žijí přítomným okamžikem, neuznávají pravidla, jsou bezstarostní, ale na druhé straně také přizpůsobiví a pragmatičtí. Bývají výbornými taktiky. Tento temperament nejvíce uspěje v práci, která mu poskytne dostatek nezávislosti a rozmanitosti. Ve své práci rádi vidí výsledky ihned. Mohou být například hasiči, piloti nebo také pracovat v logistice či prodeji. (Myers et al., 1998)

Strážci SJ

Tito lidé se nejlépe cítí, když mohou druhým dávat než jen brát. Jsou rádi užitečnými, mají rádi pořádek zákony. Většinou nemění svá rozhodnutí či názory. Milují práci, ve které mají vždy strukturu a řád. Lidé s tímto temperamentem jsou skromní a je na ně téměř absolutní spolehnoutí. Práci najdou velmi často ve školství, zdravotnictví a sociálních službách. Také se hodí na práci u policie, v armádě či v kontrolních orgánech. Jsou pořádní, důkladní a v práci mají systém. (Myers et al., 1998)

Racionálové NT

Tito lidé touží po pochopení všech věcí a proniknout do nich. Vše, co dělají se snaží dělat dobře a na vysoké profesionální úrovni. Rádi se neustále zlepšují. Lidé s tímto temperamentem jsou v práci často vynalézaví, vtipní, kritičtí a neustále se snaží zlepšovat. Nemají rádi předpisy a zákony, neuznávají autority. Práci hledají v managementu, na vysokých školách nebo mezi právníky. (Myers et al., 1998)

Idealisté NF

Tento temperament mají lidé, talentovaní na řeči. Charakteristickým rysem je, že nechtějí být jedním z mnoha, proto jdou „proti proudu“. Rádi druhým poskytnou útěchu podporu a pochopení. Někdy postrádají praktičnost. V práci vyžadují nekonfliktní prostředí a dobré vztahy. Těmito lidmi jsou často spisovatelé, novináři, politici, básníci, konzultanti a pedagogové. Někteří z nich se také objevují na prknech divadel. Jsou to lidé, kteří si kladou otázky smyslu života budoucnosti lidstva. (Myers et al., 1998)

II. PRAKTICKÁ ČÁST

5 METODOLOGIE VÝZKUMU

Teoretická část diplomové práce charakterizuje studenta učitelství pro mateřské školy a specifika tohoto oboru. Na základě prostudované literatury byly formulovány možnosti jejich vzdělávání, osobnostní předpoklady, a také byla vymezena typologie osobnosti podle MBTI, se kterou budeme dále pracovat.

Jak název diplomové práce napovídá, cílem výzkumu bude především zjistit, které osobnostní typy MBTI převládají u studentek učitelství pro mateřské školy.

Z doplňujícího výzkumu (obrazového vyjádření studentek) budeme moci říct, které obsahy v zobrazeních převládají a které jsou naopak mimořádné či jedinečné. Rovněž bude možné pozorovat, zda a v čem se obrazové vyjádření liší u souborů studentek rozčleněných dle kognitivních stylů MBTI. Zjistíme, které kritérium vyhodnocování obrazového vyjádření představ studentek je nejvíce dominantní napříč všemi typy MBTI a které převládá u studentek v jednotlivých skupinách typů MBTI.

Osobnostní typ studentů podle MBTI je důležitý ukazatel, ze kterého lze poznat, jaký on sám jako učitel bude. Také budou moci získané výsledky výzkumu využít vysokoškolští učitelé studentů učitelství pro mateřské školy, kteří by tak získali náhled na osobnost jejich studentů a podle těchto zjištění se studenty dále pracovali.

5.1 Výzkumné cíle

Hlavní cíl výzkumu:

- Zjistit které osobnostní typy MBTI převládají u studentek učitelství pro mateřské školy.

Byly stanoveny tyto dílčí cíle:

- Zjistit, jak souvisí obrazové vyjádření představ studentek o učitelství pro mateřské školy s jejich výsledkem MBTI dotazníku.
- Zjistit, které kritérium vyhodnocování obrazového vyjádření představ studentek je nejvíce dominantní napříč všemi typy MBTI.
- Zjistit, které kritérium vyhodnocování obrazového vyjádření představ je dominantní pro studentky v jednotlivých skupinách typů MBTI.

5.2 Výzkumné otázky

Z cílů práce vyplývají tyto výzkumné otázky:

- Které osobnostní typy MBTI převládají u studentek učitelství pro mateřské školy?
- Jak souvisí obrazové vyjádření představ studentek o učitelství pro mateřské školy s jejich výsledkem MBTI dotazníku?
- Které kritérium vyhodnocování obrazového vyjádření představ studentek je nejvíce dominantní napříč všemi typy MBTI?
- Které kritérium vyhodnocování obrazového vyjádření představ je dominantní pro studentky zastupující jednotlivé osobnostní typy MBTI?

5.3 Výzkumný soubor

Výzkumný soubor tvoří studentky oboru učitelství pro mateřské školy. Jedná se o dostupný výběr studentů učitelství pro mateřské školy na Fakultě humanitních studií Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně. Univerzita nabízí bakalářské i navazující magisterské studium tohoto oboru.

O vyplnění testu byli požádáni studenti ze všech ročníků, kteří studují jak v prezenční, tak v kombinované formě studia. Jsou to tedy studenti bakalářského studia studující obor Učitelství pro mateřské školy a studenti navazujícího magisterského studia studující obor Pedagogika předškolního věku.

Odkaz na MBTI test byl studentům rozeslán prostřednictvím e-mailu.

Výsledek testu odeslalo 94 studentů. I když byla očekávána značně vyšší návratnost, pro potřeby této práce je výzkumný soubor dostatečný.

Doplňkové výzkumné metody (obrazového vyjádření představ o studiu učitelství pro mateřské školy) se zúčastnilo 13 studentek učitelství pro mateřské školy, které splnily zadání a odeslaly svůj výsledek.

5.4 Výzkumné nástroje

Výzkum byl realizován pomocí osobnostního testu MBTI, který je navržený pro určení osobnostních typů. Zaměřuje se na to, jak různí lidé vnímají svět a činí svá rozhodnutí. Osobnostní test MBTI rozděluje lidi podle jejich přístupu a jednání

v konkrétních situacích. Vyhodnocení typu se skládá ze čtyř písmen, která představují nejvýraznější rysy člověka a jeho způsob přístupu ke vstřebávání informací, rozhodování a chování se ve společnosti.

Testování nejčastěji probíhá formou dotazníku, který obsahuje důkladně vybudovaný soubor otázek na lidské jednání v každodenních situacích. Tento test lze spustit v internetovém prohlížeči a vyhodnocení probíhá automaticky, na základě předem stanovených algoritmů.

Během tohoto výzkumu byla zúčastněným zaručena ochrana soukromí a osobních údajů. V jeho průběhu nebyli respondenti vystavováni žádnému nepřiměřenému riziku vedoucímu k porušování etických zásad a nedošlo ani k poškození či újmě respondentů.

Pro zefektivnění práce při výzkumu formou MBTI testu a jeho vyhodnocení bylo využito další výzkumné metody. Konkrétně se jedná o metodu obrazového vyjádření představ o oboru učitelství pro mateřské školy.

Oslovené studentky učitelství dostaly jasné pokyny zadání:

- Vezměte si bílou čistou čtvrtku papíru formátu A4 a namalujte obrázek na téma "Studium učitelství pro mateřské školy" (příp. můžete doplnit i několika slovy)
- Obrázek tvořte po dobu maximálně 45 minut
- Použijte libovolné výtvarné potřeby a pokuste se využít alespoň 6 barev

Následně byly tyto obrazové vyjádření studentek vyhodnocovány v tabulce, která zaznamenává, které kritérium vyhodnocování obrazového vyjádření představ studentek je nejvíce dominantní napříč všemi typy MBTI a které v jednotlivých skupinách typů MBTI.

Nakonec došlo k porovnání výsledků testu MBTI a výsledků obrazového vyjádření představ studentek o učitelství pro mateřské školy.

5.5 Předpokládané výsledky

Pro určení předběžných předpokladů výsledků výzkumu byly použity dva výzkumy podobného charakteru. Prvním je výzkum, realizovaný v Hong Kongu v roce 2013, který se zabývá osobnostními typy učitelů mateřských škol. V tomto výzkumu bylo zjištěno, že výrazně převládajícími osobnostními typy jsou ESFJ, ISTJ, ESTJ.

Druhý výzkum se zabývá vztahem mezi typy osobnosti a výukou studentů učitelství. Pro tento výzkum byl také proveden sběr výsledků MBTI testu, kdy nejčastějšími dvěma typy byly ENFP a ESFJ.

Na základě těchto dvou výzkumů byly stanoveny následující hypotézy:

H1: Čtyři nejčastější osobnostní typy MBTI (ESFJ, ISTJ, ESTJ, ENFP) z porovnávaných výzkumů budou zastoupeny mezi prvními pěti nejčastějšími osobnostními typy tohoto výzkumu.

H2: Nejvíce převládajícím osobnostním typem ze všech bude ESFJ, neboť je zastoupen v obou výzkumech jako jeden z nejčastějších.

H3: Obrazové vyjádření představ studentek o učitelství pro mateřské školy souvisí s jejich výsledkem MBTI dotazníku.

H4: Nejvíce dominantní kritérium vyhodnocování obrazového vyjádření představ studentek napříč všemi typy MBTI budou „lidé“.

6 VYHODNOCENÍ VÝSLEDKŮ VÝZKUMU

Nyní budou vyhodnoceny oba výzkumy, jak hlavní (metoda MBTI osobnostního dotazníku), tak doplňkový (metoda obrazového vyjádření představ studentek o studiu učitelství pro mateřské školy).

6.1 MBTI osobnostní dotazník

Nyní budou podrobně popsány výsledky výzkumu. Pro přehlednost budou některá data uvedena v tabulkách nebo znázorněna pomocí grafů.

Cílem bylo získat odpovědi od co největšího počtu studentek, které navštěvují Univerzitu Tomáš Bati ve Zlíně, obor učitelství pro mateřské školy nebo pedagogiku předškolního věku, formy studia jak kombinované, tak prezenční. Také bylo snahou získat respondenty ze všech ročníků tohoto oboru. Studentky byly osloveny prostřednictvím školního emailu a pomocí skupin na sociálních sítích, kterých jsou členem pouze studentky zkoumaných oborů.

Bohužel se však nepovedlo získat žádné respondenty z oboru učitelství pro mateřské školy, prezenčního ani kombinovaného studia, druhého ročníku. V tomto oboru se nepovedlo získat rovněž ani respondenty ze skupiny studentů prvního ročníku, kombinovaného studia. Co se týká oboru pedagogiky předškolního věku, nebyly získány výsledky ani ve skupině prvního ročníku prezenční formy studia a druhého ročníku jak prezenční, tak kombinované formy studia.

Studentek bylo osloveno celkem 120 z oborů učitelství pro mateřské školy a pedagogiky předškolního věku, z čehož se navrátilo 78 % osobnostních profilů (tj. 94).

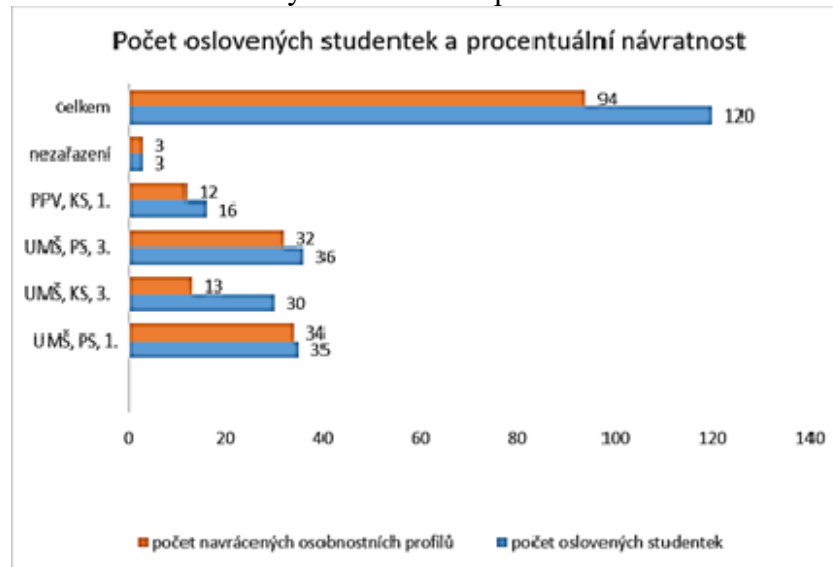
Nejvyšší počet zúčastněných dotazovaných, tedy 34 (tj. 97 %), bylo ve skupině oboru učitelství pro mateřské školy, prezenční formy studia, prvního ročníku. Viz tabulka 2.

Tabulka 2: Počet oslovených studentek

Obor, forma studia, ročník	UMŠ PS, 1.	UMŠ, PS, 3.	UMŠ, KS, 3.	PPV, KS, 1.	nezařazení	Celkem
počet oslovených studentek	35	36	30	16	3	120
počet a % navracených osobnostních profilů	34 97 %	32 89 %	13 43 %	12 75 %	3 100 %	94 78 %

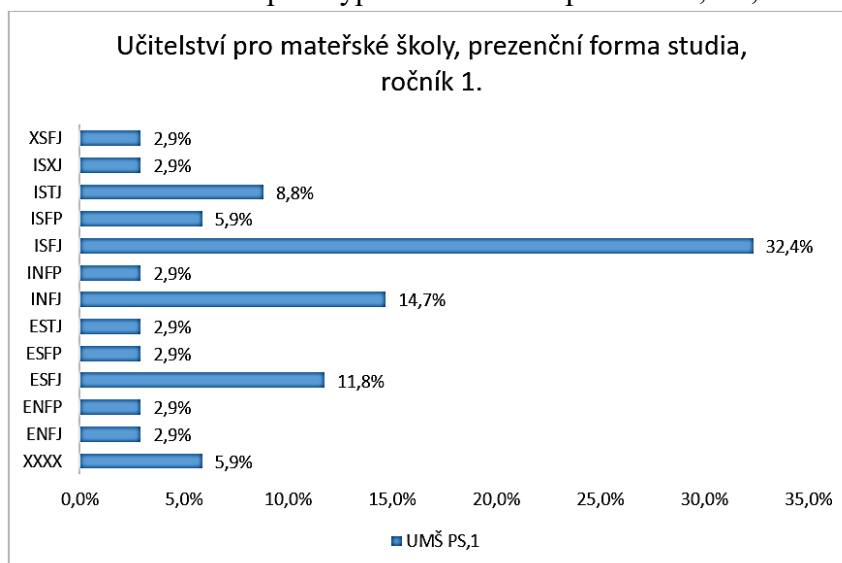
Pro větší přehlednost jsou tato data znázorněna také pomocí následujícího grafu 1. Vzhledem k náročnosti shánění dat a nepřístupnosti seznamů jednotlivých skupin nebyla u tří studentek zjištěna skupina, do které náleží (viz sloupec „nezařazení“), proto nadále nebude s těmito daty pracováno. Bez těchto tří studentek se tedy celkové číslo rovná 91 studentkám, které vyplnily MBTI dotazník a poslaly svůj osobnostní profil.

Graf 1: Počet oslovených studentek a procentuální návratnost

V grafu 2, který vyjadřuje rozdělení osobnostních typů podle MBTI ve skupině učitelství pro mateřské školy, prezenční formě studia, prvního ročníku je zcela zřejmé, že na prvním místě s nejvýraznějším zastoupením se umístil typ ISFJ (32,4 %, 11 studentek). Dalšími typy jsou potom INFJ (14,7 %, 5 studentek) a ESFJ (11,8 %, 4 studentky).

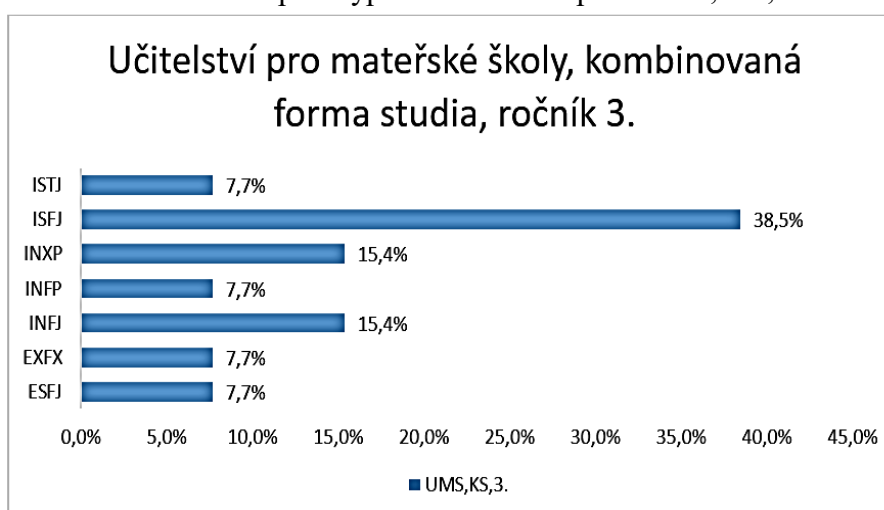
Graf 2: Zastoupení typů MBTI ve skupině UMŠ, PS, 1

Rovněž v grafu 3, vyjadřujícím rozdělení osobnostních typů podle MBTI ve skupině učitelství pro mateřské školy, kombinované formě studia, třetího ročníku převládá typ ISFJ (38,5 %, 5 studentek) a s vyrovnaným zastoupením jsou na druhém místě typy INFJ a INXP (15,4 %, 2 a 2 studentky).

X v typu INXP vyjadřuje rozdělení v dimenzi F a T přesně na polovinu. F a T jsou si rovné, tedy ani jedna polovina této dimenze u osobnosti nepřevládá.

Graf 3: Zastoupení typů MBTI ve skupině UMŠ, KS, 3

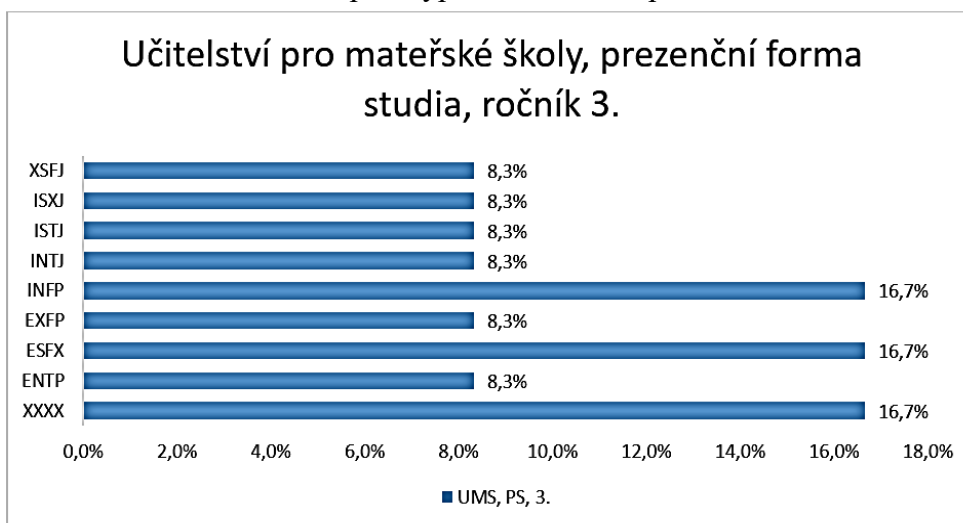

V grafu 4, který popisuje rozdělení osobnostních typů podle MBTI ve skupině učitelství pro mateřské školy, prezenční formě studia, třetího ročníku jsou převládajícími typy ve stejném zastoupení (16,7 %, přibližně 5 a 5 studentek) INFP a ESFX. X v typu ESFX

vyjadřuje rozdělení v dimenzi J a P přesně na polovinu. J a P jsou si rovny a není tedy ani jedna polovina této dimenze u osobnosti převládající.

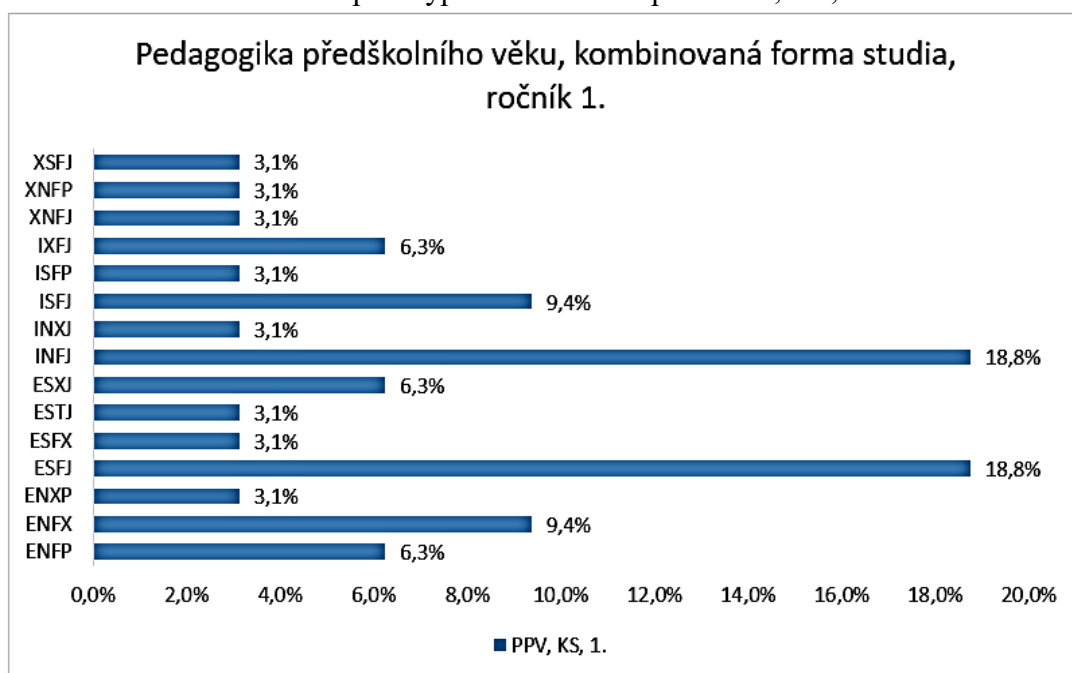
Jak lze vyčíst z grafu, velmi zajímavým výsledkem je osobnostní typ XXXX, který je zastoupen 16,7 % (asi 5 studentek), stejně jako již zmíněné osobnostní typy INFP a ESFX. X v každé dimenzi vyjadřuje rozdělení ve výsledném osobnostním typu přesně na polovinu. Všechna rozdělení dimenzí jsou si rovny, tato osobnost je tedy absolutně nevyhraněná všemi směry.

Graf 4: Zastoupení typů MBTI ve skupině UMS, PS, 3

Poslední skupinou testovaných studentek byla třída oboru pedagogika předškolního věku, kombinovaná forma studia, prvního ročníku. V grafu 5, který vyjadřuje rozdělení osobnostních typů MBTI se na prvním místě umístily osobnostní typy INFJ a ESFJ s nejvyšším procentuálním zastoupením 18,8 % (přibližně 2 studentky). Druhým nejčastějším osobnostním typem s procentuálním zastoupením 9,4 % (přibližně 1 studentka) se umístily osobnostní typy ISFJ a ENFX. X v typu ENFX vyjadřuje rozdělení v dimenzi J a P přesně na polovinu. J a P jsou si rovny a ani jedna polovina této dimenze tedy není u osobnosti převládající.

Graf 5: Zastoupení typů MBTI ve skupině PPV, KS, 1

Z grafu 6, který shrnuje nejčastěji zastoupené osobnostní typy ve všech zkoumaných skupinách lze vyčíst, že ve dvou prvních skupinách, jak v UMŠ, PS, 1., tak také v UMŠ, KS, 3. je nevyšším procentem zastoupen osobnostní typ ISFJ (32,4 % a 38,5 %).

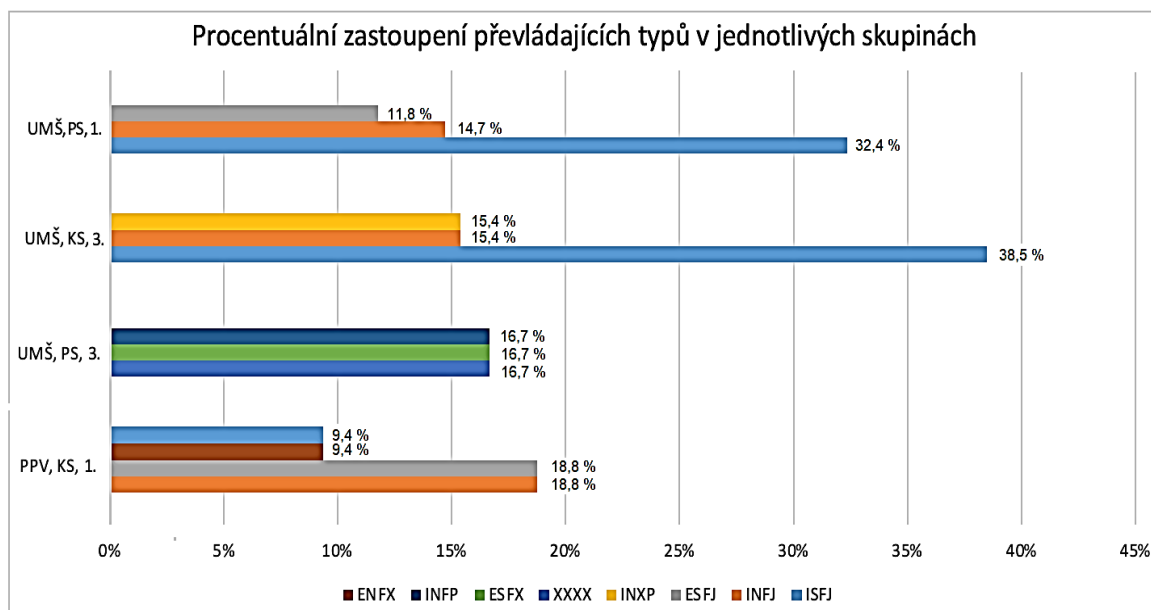
Rovněž se v obou těchto skupinách objevuje osobnostní typ INFJ s velmi podobným výsledkem procentuálního zastoupení (14,7 % a 15,4 %).

Osobnostní typy ISFJ (9,4 %) a INFJ (18,8 %) jsou stejně tak zastoupeny i ve skupině PPV, KS, 1. V této skupině je také zastoupen osobnostní typ ESFJ (18,8 %), stejně jako ve skupině UMŠ, PS, 1. (11,8 %). V jako jediné ze všech skupin je zde zastoupen také osobnostní typ ENFX (9,4 %).

Ve skupině UMŠ, PS, 3 jsou všechny tři nejčastější výsledky zastoupeny stejně vysokým procentuálním zastoupením, tedy 16,7 %. V jako jediné skupině se zde objevuje osobnostní typ ESFX a INFP.

V UMŠ, KS, 3 se v jako jediné skupině objevuje osobnostní typ INXP (15,4 %), kdy X vyjadřuje rozdělení v dimenzi F a T přesně na polovinu. J a P jsou si rovny a není tedy ani jedna polovina této dimenze u osobnosti převládající.

Graf 6: Shrnutí převládajících osobnostních typů ve skupinách

Z výzkumu vyplynuly výsledky, které jsou shrnuty v následujícím grafu 7. Nejvíce převládajícím osobnostním typem napříč všemi zkoumanými skupinami studentek učitelství pro mateřské školy je s celkovým procentuálním zastoupením 20,9 % ISFJ (tj. 19 studentek).

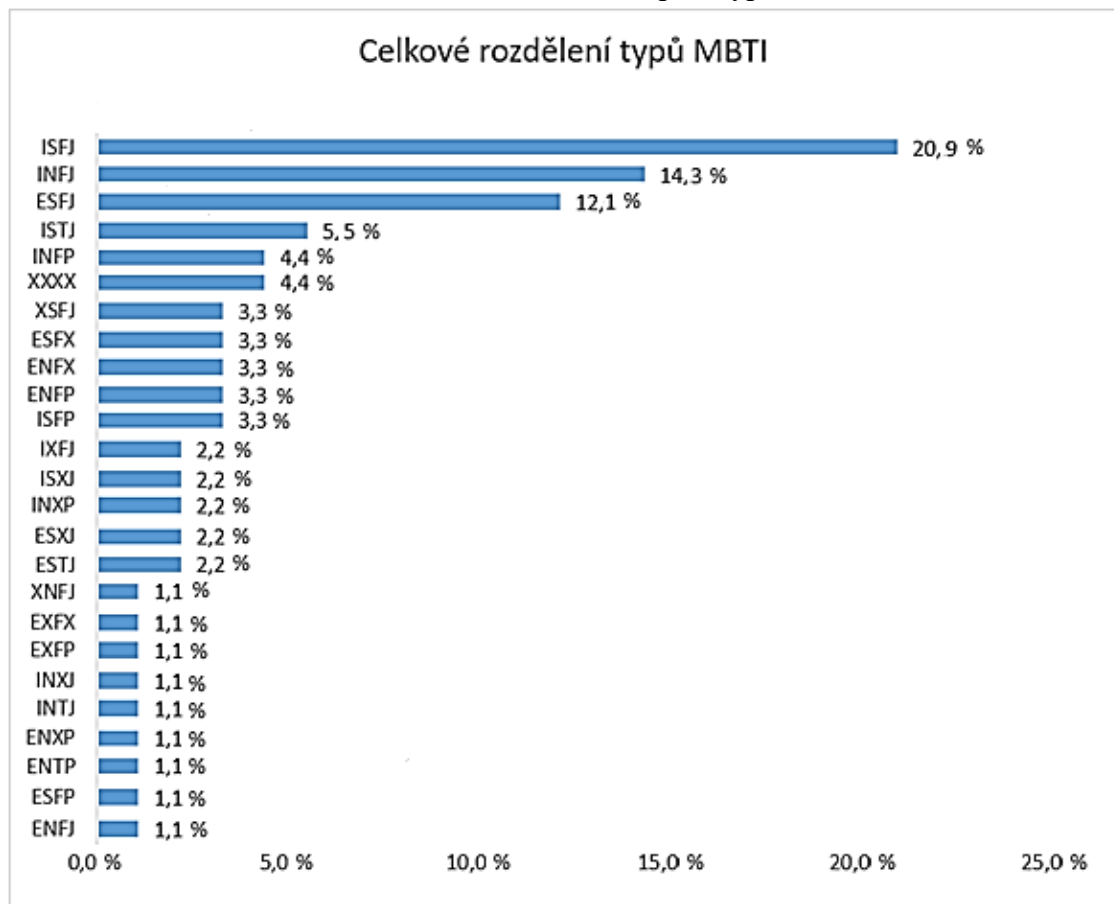
Druhým nejčastějším osobnostním typem v pořadí s procentuálním zastoupením 14,3 % (13 studentek) se umístil INFJ.

Na třetím místě se umístil osobnostní typ ESFJ (12,1 %, tj. 11 studentek), po kterém následuje osobnostní typ ISTJ (5,5 %, tj. 5 studentek) a se srovnatelným výsledkem 4,4 % INFP a XXXX (4 a 4 studentky). X v každé dimenzi tohoto osobnostního typu vyjadřuje rozdělení ve výsledném osobnostním typu přesně na polovinu. Všechna rozdělení dimenzí jsou si rovny, tato osobnost je tedy absolutně nevyhraněná všemi směry.

Osobnostní typy XSFJ, ESFX, ENFX, ENFP a ISFP zastupuje shodné procento výsledků studentek, tedy 3,3 % (u každého z osobnostních typů 3 studentky).

S nejnižším procentuálním zastoupením se umístily osobnostní typy IXFJ, ISXJ, INXP, ESXJ a ESTJ (2,2 %, tedy u každého z osobnostních typů 2 studentky) a XNFJ, EXFX, EXFP, INXJ, INTJ, ENXP, ENTP, ESFP a ENFJ (1,1 %, tedy u každého z osobnostních typů 1 studentka).

Graf 7: Shrnutí celkového zastoupení typů MBTI

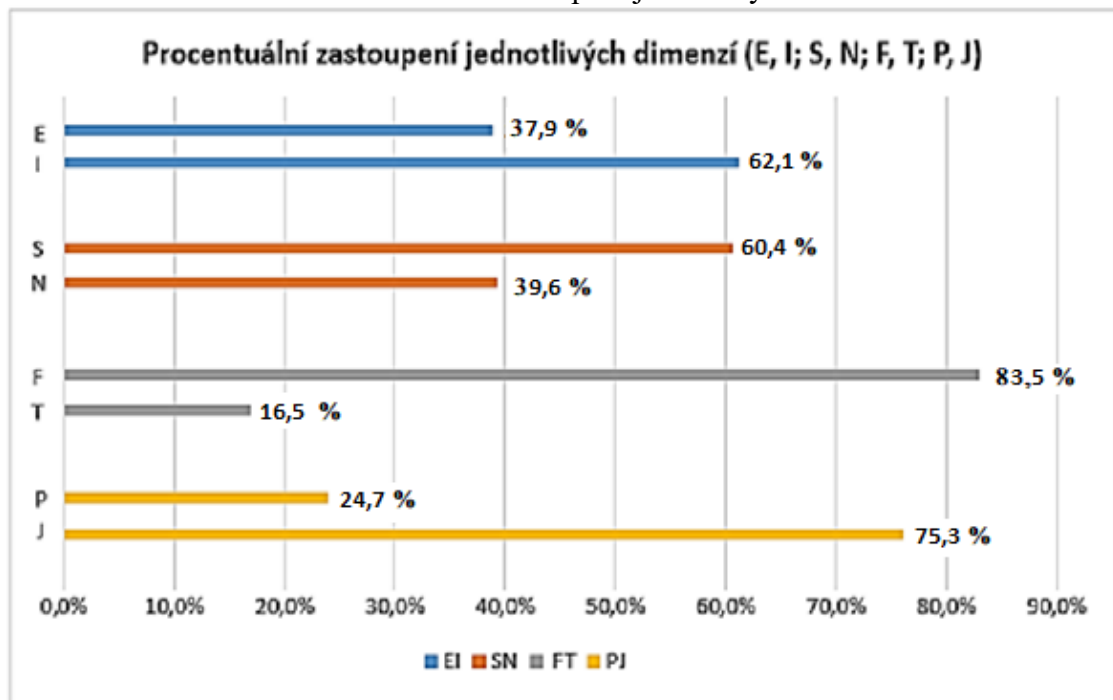
Z výsledků, které z výzkumu vyplývají lze vyvodit procentuální zastoupení jednotlivých dimenzí. Každá z barev v grafu 8 vyjadřuje 100 % v každé dimenzi. Lze tedy vyčíst, které písmeno v jednotlivých dimenzích převládá u studentek učitelství napříč všemi skupinami.

Dimenze s nejvýraznějším rozdílem FT vyjadřuje, že studentky učitelství pro mateřské školy upřednostňují rozhodování na základě citění (83,5 %) před myšlením (16,5 %).

Druhou dimenzí, která má velmi rozdílný výsledek je dimenze PJ. Zde o 50,6 % převyšuje J (usuzování) nad P (vnímání).

Dimenze E, I a S, N se od sebe liší téměř stejným rozdílem. V prvním případě jde o rozdíl 24,2 % (studentky jsou spíše introvertní) a ve druhém 20,8 % (studentky spíše upřednostňují smyslové vnímání).

Graf 8: Procentuální zastoupení jednotlivých dimenzí

V tabulce 3 lze vidět procentuální zastoupení jednotlivých kognitivních stylů. S 54 % je zde nejvíce zastoupen kognitivní styl SF, který vypovídá o studentkách učitelství to, že upřednostňují dobré mezilidské vztahy, jsou kvalitními pracovníky, jsou specifictí jednotlivci a velmi realističtí.

Druhým nejčastěji zastoupeným kognitivním stylem je NF, což vyjadřuje, že studentky učitelství pro mateřské školy preferují globální lidské cíle, rády „slouží lidstvu“ a jsou velmi flexibilní.

Naopak nejméně je zde zastoupen kognitivní styl ST (7 %) a NT (1 %).

Tabulka 3: Kognitivní styly

	NF	NT	SF	ST
Počet a % kognitivních stylů (ST, SF, NT, NF)	35 %	1 %	54 %	7 %

6.2 Obrazové vyjádření představ studentek učitelství pro mateřské školy

K této doplňkové výzkumné metodě bylo osloveno 25 studentek učitelství pro mateřské školy, z čehož se jí zúčastnilo 13. Ty splnily požadované zadání a včas odeslaly obrazové vyjádření své představy o učitelství pro mateřské školy.

Zúčastněné studentky byly seřazeny podle jednotlivých MBTI osobnostních typů, které zastupují. Osobnostní typy INFP, ENTP, ENFJ, ISFJ a INTP jsou každý zastoupen dvěma obrazovými vyjádřeními, a ESTJ, ESFP a ISTJ každý pouze jedním.

Posuzovanými v tomto doplňkovém výzkumu bylo několik kritérií. Obrazové vyjádření tedy například mohlo obsahovat Kritérium „lidé“, „prostředí“, „studium“ či „činnost“. Pod tato kritéria se řadí další – podřazené vyjádření. Např. kritérium „prostředí“ je nadřazeno přírodě, mateřské škole a vysoké škole, které se u obrazů objevovaly. Nebo do kritéria „činnost“ spadaly činnosti pohybové, výtvarné, hudební či kognitivní.

Zajímavým kritériem byly „slovní doplňky“, které studentky hojně využívaly.

Zde jsou uvedeny některé z nich:

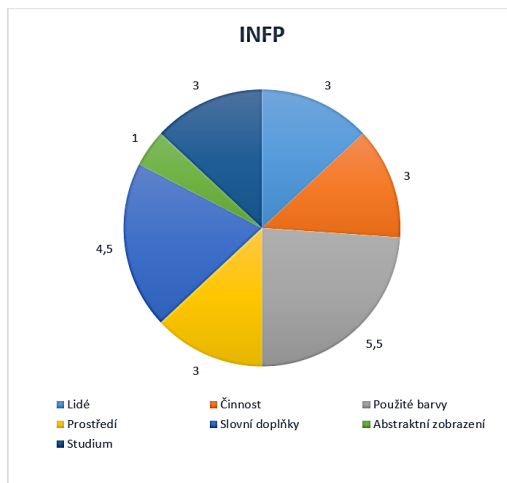
- Bezstarostnost,
- budoucnost,
- cíl – Mgr., divadlo, knihovna, zkoušky, kredity,
- tvořivost, vysoká škola, studium materiálů, písmena, číslice, geometrické tvary, zábava, MŠ má dlouholetou tradici,
- strach, stres, málo volného času, úspěch, překonání překážek, vítězství.

V zadání, které studentky musely dodržet vyplývalo, že minimální počet barev, které využijí ke svému vyjádření je šest. To je důvodem, proč je kritérium „použité barvy“ u všech osobnostních typů nejvíce zastoupeno.

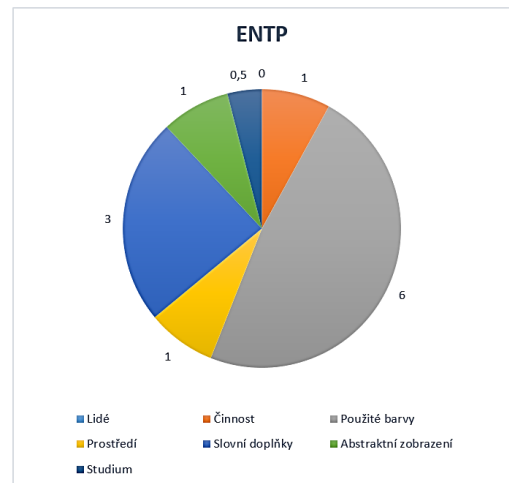
Posledním kritériem bylo „abstraktní zobrazení“. Toto kritérium studentky také překvapivě často využívaly.

Grafy 9 a 10 znázorňují osobnostní skupiny INFP a ENTP, které ve svých obrazových vyjádřeních využily nejvíce hodnocených kritérií. Čísla uvedená v grafu značí aritmetický průměr uvádějící výsledky jednotlivých kritérií zastoupených v uvedených skupinách.

Graf 9: Hodnocená kritéria u INFP

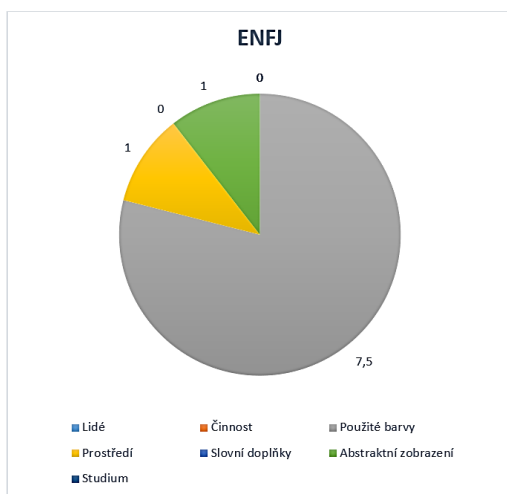

Graf 10: Hodnocená kritéria u ENTP

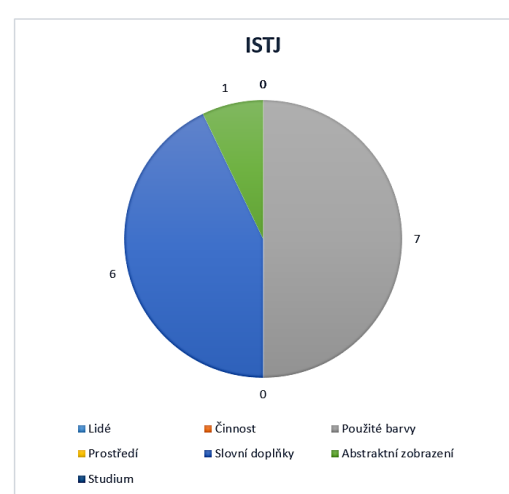

Nejméně hodnocených kritérií ve svém obrazovém vyjádření využily osobnostní typy ENFJ a ISTJ, neboť studentky v těchto skupinách pojaly svá obrazová vyjádření velmi abstraktně. Čísla uvedená v grafu značí arithmetický průměr uvádějící výsledky jednotlivých kritérií zastoupených v uvedených skupinách.

Graf 11: Hodnocená kritéria u ENFJ

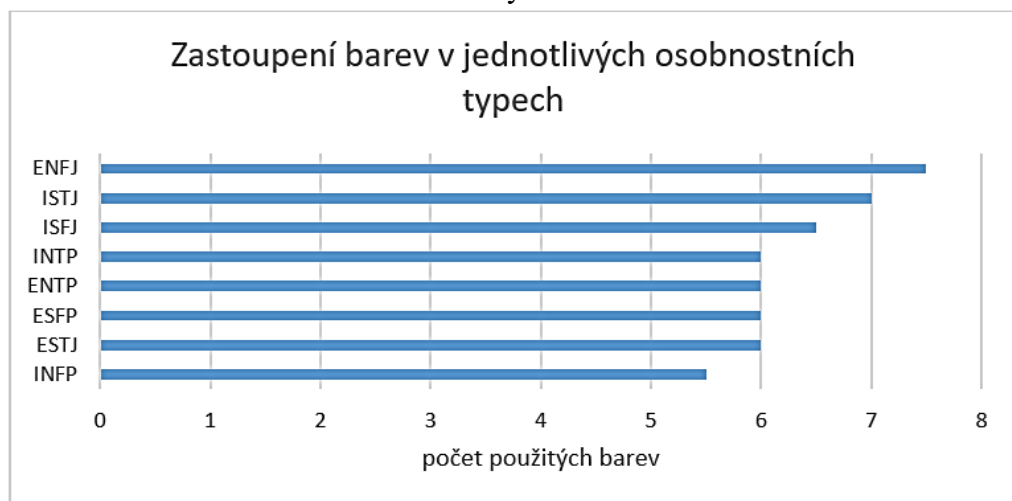

Graf 12: Hodnocená kritéria u ISTJ

Zastoupení barev v jednotlivých osobnostních typech vyjadřuje graf 13. Studentky byly v zadání vyzvány k využití minimálně šesti barev. Přesto se v osobnostním typu INFP nachází obrazové vyjádření, které barev obsahuje pouze pět. Naopak osobnostní typy ENFJ, ISTJ a ISFJ použily barev více, než bylo požadované minimum. Čísla uvedená v grafu značí arithmetický průměr uvádějící počet využitých barev v obrazových vyjádřeních v jednotlivých osobnostních typech.

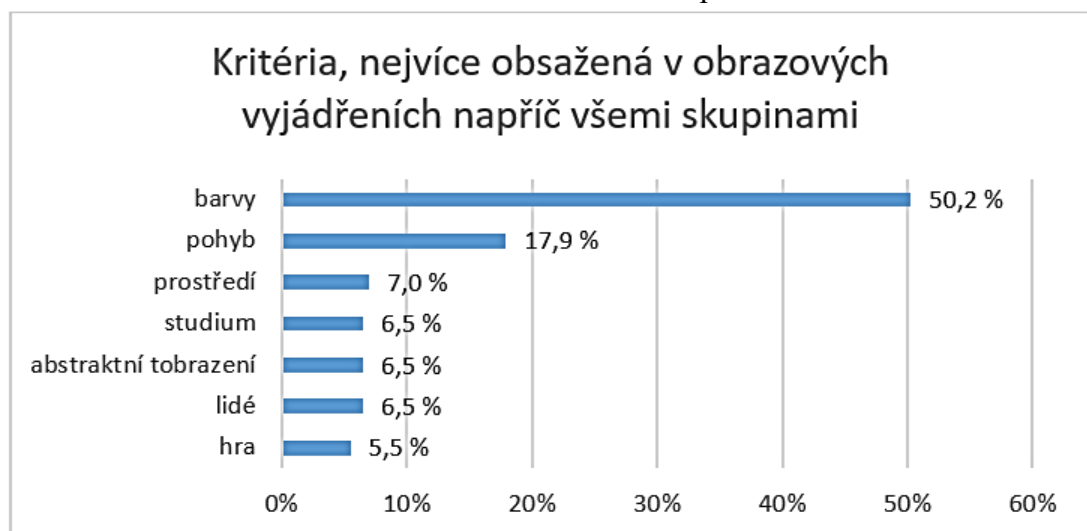
Graf 13: Využití barev

Graf 14 souhrnně uvádí využitá kritéria napříč všemi skupinami. Je zde vidět, že nejvíce využitým kritériem jsou „barvy“ (50,2 %), u kterých byl ale určen minimální počet. Je proto zřejmé, že oproti jiným kritériím je zastoupení barev mnohem výraznější.

Druhým nejčastějším kritériem obsaženým v obrazových vyjádřeních byl „pohyb“, který studentky vyjádřily například jako aktivity, prováděné s dětmi (pouštění draka, procházky se třídou dětí). Je tedy zřejmé, že studentky mají toto studium již velmi úzce spjato se svým budoucím povoláním.

Graf 14: Kritéria ve všech skupinách

7 INTERPRETACE VÝSLEDKŮ VÝZKUMU, DISKUSE, LIMITY A MÍRA POTVRZENÍ HYPOTÉZ

Každý student učitelství pro mateřské školy, tedy budoucí učitel by se měl nad svým záměrem důkladně zamyslet, neboť toto zaměstnání rozhodně není pro každého. Mnozí starší pedagogové by jej dokonce přirovnali k poslání. Proto je velmi důležité, jakou osobnost takový student učitelství má a je velmi nezbytné ji dále rozvíjet určitým směrem. Protože temperament nebo schopnosti jsou vrozené, není snadné je změnit. Motivaci k práci ale udržovat lze a své dovednosti může zlepšovat každý jednotlivec.

7.1 Interpretace výsledků výzkumu

Ze zpracovávání dat výzkumu byly vyřazeny tři studentky, u kterých nebylo možné identifikovat skupinu, do které spadají, vzhledem k nepřístupnosti seznamů jednotlivých skupin a náročnosti shánění dat. S daty těchto studentek tedy nebylo možné dále pracovat. Hlavního výzkumu se zúčastnilo 91 studentek, které vyplnily MBTI dotazník a poslaly svůj osobnostní profil.

První částí výzkumu bylo zjištění převládajících osobnostních typů v jednotlivých skupinách. V některých výsledcích bylo obsaženo písmeno X, které v takovém případě vyjadřovalo rozdělení v jednotlivých dimenzích přesně na polovinu. Písmena v takové dimenzi jsou si rovna, ani jedna polovina této dimenze u osobnosti není nepřevládající.

Ve skupině UMŠ, PS, 1. se na prvním místě s nejvýraznějším zastoupením umístil typ ISFJ (11 studentek, 32,4 %) a další místa potom obsadily osobnostní typy INFJ (14,7 %, tedy 5 studentek) a ESFJ (11,8 %, tedy 4 studentky).

Ve skupině UMŠ, KS, 3. bylo s 38,5 % převládajícím osobnostním typem ISFJ (5 studentek) a s vyrovnaným zastoupením 15,4 % se na druhém místě umístily typy INFJ a INXP (tedy 2 a 2 studentky).

Ve skupině UMŠ, PS, 3. byly nejvíce převládajícími osobnostními typy INFP a ESFX se zastoupením 16,7 % (tedy asi 5 studentek).

Velmi překvapivým výsledkem byl osobnostní typ XXXX, který zde byl zastoupen dokonce 16,7 % (tedy také 5 studentkami). X v každé dimenzi vyjadřovalo rozdělení ve výsledném osobnostním typu přesně na polovinu, a tudíž všechna rozdělení dimenzí si jsou rovny. Tato osobnost je tedy absolutně nevyhraněná všemi směry.

Poslední skupinou testovaných studentek byla třída oboru PPV, KS, 1. Zde se na prvním místě umístily osobnostní typy INFJ a ESFJ s nejvyšším procentuálním zastoupením 18,8 % (tedy přibližně 2 a 2 studentky). Druhým nejčastějším osobnostním typem s procentuálním zastoupením 9,4 % se umístily osobnostní typy ISFJ a ENFX (1 a 1 studentka).

Další část výzkumu shrnovala nejčastěji zastoupené osobnostní typy napříč všemi zkoumanými skupinami. Ve skupinách UMŠ, PS, 1. a UMŠ, KS, 3. byl nevyšším procentem studentek zastoupen osobnostní typ ISFJ (32,4 % a 38,5 %). Rovněž se v obou těchto skupinách objevil osobnostní typ INFJ, v obou případech s velmi podobným výsledkem procentuálního zastoupení (14,7 % a 15,4 %). Ve skupině UMŠ, PS, 3 měly všechny tři nejčastější výsledky stejně vysoké procentuální zastoupení, tedy 16,7 % studentek. V jako jediné skupině se zde objevil osobnostní typ ESFX a INFP. V UMŠ, KS, 3 se v jako jediné skupině objevil osobnostní typ INXP (15,4 %).

Z výzkumu vyplynulo, že nejvíce převládajícím osobnostním typem napříč všemi zkoumanými skupinami studentek učitelství pro mateřské školy byl s celkovým procentuálním zastoupením 20,9 % ISFJ, což je přibližně 19 studentek. Druhým nejčastějším osobnostním typem v pořadí s procentuálním zastoupením 14,3 % se umístil INFJ, což je přibližně 13 studentek. Na třetím místě se umístil osobnostní typ ESFJ (12,1 %, přibližně 11 studentek), po kterém následuje osobnostní typ ISTJ (5,5 %, přibližně 5 studentek) a se srovnatelným výsledkem 4,4 % INFP a XXXX (přibližně 4 a 4 studentky). X v každé dimenzi tohoto osobnostního typu vyjadřuje rozdělení ve výsledném osobnostním typu přesně na polovinu. Všechna rozdělení dimenzí jsou si rovny, tato osobnost je tedy absolutně nevyhraněná všemi směry. Osobnostní typy XSFJ, ESFX, ENFX, ENFP a ISFP zastupuje shodné procento výsledků studentek, tedy 3,3 % (přibližně 3 studentky v každém osobnostním typu). S nejnižším procentuálním zastoupením se umístily osobnostní typy IXFJ, ISXJ, INXP, ESXJ a ESTJ (2,2 %, tedy přibližně 2 studentky v každém osobnostním typu) a XNFJ, EXFX, EXFP, INXJ, INTJ, ENXP, ENTP, ESFP a ENFJ (1,1 %, tedy přibližně 1 studentka v každém osobnostním typu).

Část výzkumu, která se zabývala jednotlivými dimenzemi vyjadřuje, že studentky učitelství pro mateřské školy upřednostňují rozhodování na základě cítění (83 %) před myšlením (17 %), usuzování (76,1 %) převyšuje nad vnímáním (23,9 %), studentky jsou spíše introvertní a spíše upřednostňují smyslové vnímání.

Nejvíce byl zastoupen kognitivní styl SF (54 %), což vypovídá o studentkách učitelství to, že upřednostňují dobré mezilidské vztahy, jsou kvalitními pracovníky, jsou

specifičtí jednotlivci a velmi realističtí. Druhým nejčastěji zastoupeným kognitivním stylem byl NF (35 %), což vyjadřuje, že studentky učitelství pro mateřské školy preferují globální lidské cíle, rády „slouží lidstvu“ a jsou velmi flexibilní. Naopak nejméně byl zastoupen kognitivní styl ST (7 %) a NT (1 %).

K doplňkové výzkumné metodě „obrazového vyjádření“ bylo osloveno 25 studentek učitelství pro mateřské školy, z čehož se jí zúčastnilo 13. Ty splnily požadované zadání a včas odeslaly obrazové vyjádření své představy o učitelství pro mateřské školy. Zúčastněné studentky byly seřazeny podle jednotlivých MBTI osobnostních typů, které zastupují. Posuzovanými v tomto doplňkovém výzkumu bylo několik kritérií.

Kritérium „použité barvy“ u všech osobnostních typů bylo nejvíce zastoupeno. Je tomu tak však z důvodu, že zadání, které studentky musely dodržet vyplývalo, že minimální počet barev, které využijí ke svému vyjádření je šest. Jedním z kritérií dále bylo „abstraktní zobrazení“. Toto kritérium studentky také překvapivě často využívaly. Výsledky, které byly spočítány dle aritmetického průměru vyplynulo, že osobnostními typy, které ve svých obrazových vyjádřeních využily nejvíce hodnocených kritérií jsou typy INFP a ENTP. Nejméně hodnocených kritérií ve svém obrazovém vyjádření využily osobnostní typy ENFJ a ISTJ. Tyto studentky pojaly svá obrazová vyjádření velmi abstraktně.

Nejvíce využitým kritériem byly „barvy“ (50,2 %), u kterých byl ale určen minimální počet. Je proto zřejmé, že oproti jiným kritériím bylo zastoupení barev mnohem výraznější. Druhým nejčastějším kritériem obsaženým v obrazových vyjádřeních byl „pohyb“, který studentky vyjádřily například jako aktivity, prováděné s dětmi (pouštění draka, procházky se třídou dětí). Je tedy zřejmé, že studentky mají toto studium již velmi úzce spjato se svým budoucím povoláním.

Z cílů práce vyplynuly výzkumné otázky, na které bude v této části práce odpovězeno.

- Které osobnostní typy MBTI převládají u studentek učitelství pro mateřské školy?

Z výzkumu vyplynulo, že nejvíce převládajícím osobnostním typem napříč všemi zkoumanými skupinami studentek učitelství pro mateřské školy byl s celkovým procentuálním zastoupením 20,9 % ISFJ, což je přibližně 19 studentek z celkového počtu 91 studentek.

- Jak souvisí obrazové vyjádření představ studentek o učitelství pro mateřské školy s jejich výsledkem MBTI dotazníku?

Obrazové vyjádření osobnostní typy INFP a ENTP ve svých obrazových vyjádřeních využily nejvíce hodnocených kritérií, neboť je pojaly velmi konkrétně. Naopak studentky s osobnostním typem ENFJ a ISTJ využily ve svém obrazovém vyjádření nejméně hodnocených kritérií. Tyto studentky pojaly svá obrazová vyjádření velmi abstraktně.

- Které kritérium vyhodnocování obrazového vyjádření představ studentek je nejvíce dominantní napříč všemi typy MBTI?

Nejvíce využitým kritériem jsou „barvy“ (50,2 %), u kterých byl ale určen minimální počet. Je proto zřejmé, že oproti jiným kritériím je zastoupení barev mnohem výraznější.

Druhým nejčastějším kritériem obsaženým v obrazových vyjádřeních je „pohyb“, který studentky vyjádřily například jako aktivity, prováděné s dětmi (pouštění draka, procházky se třídou dětí). Z toho vyplývá, že studentky mají toto studium již velmi úzce spjata se svým budoucím povoláním.

- Které kritérium vyhodnocování obrazového vyjádření představ je dominantní pro studentky zastupující jednotlivé osobnostní typy MBTI?

Jak dokazuje graf 14, ve všech skupinách jednotlivých osobnostních typů se s nejvyšším procentuálním zastoupením (50,2 %) umístilo kritérium „barvy“.

7.2 Míra potvrzení hypotéz

Výzkum probíhal prostřednictvím online MBTI testování, kdy si každá studentka sama zjistila svůj osobnostní typ. Tohoto testování se dobrovolně zúčastnilo se celkem 91 studentek učitelství pro mateřské školy.

Doplňkového výzkumu obrazového vyjádření představy o studiu učitelství v mateřské škole se zúčastnilo celkem 13 studentek.

Výsledky obou výzkumů pomohly k ověření hypotéz.

H1: Čtyři nejčastější osobnostní typy MBTI (ESFJ, ISTJ, ESTJ, ENFP) z porovnávaných výzkumů budou zastoupeny mezi prvními pěti nejčastějšími osobnostními typy tohoto výzkumu. **Nepotvrzena.**

Jak lze pozorovat v grafu 7 (s. 45), mezi prvními pěti nejčastějšími osobnostními typy tohoto výzkumu se umístily pouze první dva osobnostní typy, tedy ESFJ a ISTJ. Zbylé dva nejčastěji zastoupené osobnostní typy z porovnávaných výzkumů se zde nevyskytují.

H2: Nejvíce převládajícím osobnostním typem ze všech bude ESFJ, neboť je zastoupen v obou srovnávaných výzkumech jako jeden z nejčastějších. **Nepotvrzena.**

Osobnostní typ ESFJ se v tomto výzkumu umístil na třetím místě s procentuálním zastoupením 12,1 %. Jako nejvíce převládající osobnostní typ je v tomto výzkumu ISFJ (20,9 %).

H3: Obrazové vyjádření představ studentek o učitelství pro mateřské školy souvisí s jejich výsledkem MBTI dotazníku. **Potvrzena.**

Podle výsledků tohoto výzkumu souvisí osobnostní typy se způsobem vyjádření představ studentek. Osobnostní typy INFP a ENTP ve svých obrazových vyjádřeních využily nejvíce hodnocených kritérií, neboť je pojaly velmi konkrétně. Naopak studentky s osobnostním typem ENFJ a ISTJ využily ve svém obrazovém vyjádření nejméně hodnocených kritérií. Tyto studentky pojaly svá obrazová vyjádření velmi abstraktně.

H4: Nejvíce dominantní kritérium vyhodnocování obrazového vyjádření představ studentek napříč všemi typy MBTI budou „lidé“. **Nepotvrzena.**

Nejvíce dominantním kritériem hodnocení doplňkového výzkumu je kritérium „barvy“, neboť studentky, které se výzkumu zúčastnily měly stanovený minimální počet šest využitých barev. Pokud by toto kritérium nebylo bráno v potaz (právě na základě stanoveného minimálního počtu barev), druhým nejvíce zastoupeným kritériem hodnocení je kritérium „pohyb“. Kritérium „lidé“ se umístilo na čtvrtém místě společně s kritérii „abstraktní zobrazení“ a „studium“.

7.3 Diskuse

Pro určení předběžných předpokladů výsledků výzkumu byly použity dva výzkumy podobného charakteru.

Výzkum realizovaný v Hong Kongu v roce 2013, který se zabýval osobnostními typy učitelů hongkongských mateřských škol a jejich důsledků pro vzdělávání učitelů. 371 učitelů Hongkongských mateřských škol dobrovolně reagovalo na výzvu podstoupit MBTI test. Zjištění ukázala to, že učitelé mateřských škol zastupovali převážně tři typy osobnosti ESFJ, ISTJ, ESTJ.

Druhý výzkum se zabývá vztahem mezi typy osobnosti a výukou studentů učitelství.

Účelem této studie bylo zjistit, zda existují vztahy mezi účinností výuky a osobnostními typy studentů učitelství. Rámec vzorkování zahrnoval všechny studenty učitelství na univerzitě A&M v Texasu. Toto vzorkování proběhlo během jarního a podzimního semestru roku 2005 a zúčastnilo se jej 72 studentů. Pro měření účinnosti výuky byl mimo jiné proveden sběr výsledků MBTI testování. Dvěma nejčastějšími pozorovanými osobnostními typy byly ENFP a ESFJ.

Tabulka 4: Srovnání výzkumů

Výsledek výzkumu Hong Kong 2013		Výsledek výzkumu Texas 2005		Výsledek výzkumu v této práci	
ESFJ	24,5 %	ENFP	16,2 %	ISFJ	20,9 %
ISFJ	22,1 %	ESFJ	16,2 %	INFJ	14,3 %
ESTJ	18,6 %	ISTJ	10,3 %	ESFJ	12,1 %
ISTJ	9,4 %	ESTJ	10,3 %	ISTJ	5,5 %

V tabulce 4 lze pozorovat, že některé osobnostní typy se shodují ve všech třech výzkumech. Jedná se například o osobnostní typ ESFJ a ISTJ, z čehož ESFJ je ve výzkumu z Hong Kongu i ve výzkumu z Texasu na prvním místě. Ve výzkumu této práce se osobnostní typ ESFJ nachází na třetím místě. Osobnostní typ ISTJ se ve výzkumu této práce umístil na čtvrtém místě, stejně jako ve výzkumu z Hong Kongu. Ve výzkumu z Texasu je druhým nejčastějším, společně s osobnostním typem ESTJ.

7.4 Limity výzkumu

Při získávání a zpracování dat k realizaci výzkumu se objevily některé překážky, které mohou být vnímány jako limity výzkumu.

V první řadě budou zmíněny limity ze strany výzkumníka, které mohou být problematické a velmi ovlivnit výzkum. Mohou zde být zařazeny předpoklady, jako je např. zájem o danou problematiku, motivace, zkušenosti, časové možnosti, ale také aktuální nálada výzkumníka.

Dalšími limitami, které mohou nastat, jsou limity na straně výzkumného souboru. Výzkum byl závislý na návratnosti výsledků MBTI testování. Tyto výsledky mohly být ovlivněny aktuální náladou testovaných studentek a dalšími vnitřními i vnějšími vlivy.

Další limitou, nad kterou je třeba se zamyslet, je to, že toto testování probíhalo pouze v několika skupinách studentek učitelství pro mateřské školy, což může zkreslit výsledné vyhodnocení výzkumu.

Výzkum byl dále ovlivněn pandemií Covid-19. Nebylo možné sejít se se studentkami osobně, proto byly studentky kontaktovány prostřednictvím e-mailu. Je pravděpodobné, že pokud by mohly být studentky kontaktovány osobně, sbíraná data by měla mnohem větší návratnost.

ZÁVĚR

Teoretická část této práce byla zpracována do čtyř kapitol. První kapitola se zabývala charakteristikou oboru učitelství pro mateřské školy, možnostmi vzdělávání v oboru učitelství pro mateřské školy a specifiky vývojového stádia osobnosti v čase studia. Ve druhé kapitole byl blíže charakterizován student učitelství pro mateřské školy. Třetí kapitola se zaměřovala na osobnost. Přiblížila jak osobnost učitele, tak osobnost studenta učitelství pro mateřské školy. V neposlední řadě zde byla vymezena teoretická východiska, zaměřená na typologii osobnosti u studentek oboru učitelství pro mateřské školy. Poslední kapitola teoretické části charakterizovala typologii osobnosti podle MBTI a rozebrala jednotlivé osobnostní charakteristiky. Bylo zde také popsáno šestnáct osobnostních typů a čtyři kognitivní styly.

V praktické části diplomové práce byla přiblížena metodologie výzkumu. Nejdříve byl stručně popsán výzkumný soubor respondentů. Jednalo se o 91 studentek učitelství pro mateřské školy. Byly zde také stanoveny výzkumné cíle, výzkumné otázky a výzkumné nástroje. Hlavním cílem praktické části diplomové práce bylo pomocí hlavního a doplňkového výzkumného šetření zjistit a zhodnotit, které osobnostní typy MBTI převládají u studentek učitelství pro mateřské školy.

Nejvýznamnějším výsledkem a zároveň odpovědí, která vyplynula z výzkumu bylo, že nejvíce převládajícím osobnostním typem napříč všemi zkoumanými skupinami studentek učitelství pro mateřské školy byl s celkovým procentuálním zastoupením 20,9 % ISFJ.

Dalším významným výsledkem, bylo, že studentky s osobnostními typy INFP a ENTP svá obrazová vyjádření pojaly velmi konkrétně, naopak studentky s osobnostními typy ENFJ a ISTJ pojaly svá obrazová vyjádření velmi abstraktně. Nejvíce využitým kritériem byly „barvy“. Druhým nejčastějším kritériem obsaženým v obrazových vyjádřeních byl „pohyb“, který studentky vyjádřily například jako aktivity, prováděné s dětmi. Je zřejmé, studentky mají toto studium již velmi úzce spjato se svým budoucím povoláním.

V neposlední řadě proběhlo srovnání výsledků výzkumu této práce s výsledky výzkumů prováděných v Hong Kongu a Texasu. Z tohoto srovnání bylo vyvozeno, že některé osobnostní typy se objevují ve všech třech srovnávaných výzkumech.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

- Bents, R., & Blank, R. (2009). *Typický člověk: Úvod do typologie osobnosti*. Praha: Hogrefe – Testcentrum.
- Coufalová, J. (2010). *Hledisko kvality v přípravě učitelů*. Plzeň: Západočeská univerzita v Plzni.
- Čakrt, M. (1999). *Typologie osobnosti pro manažery – Kdo jsem já, kdo jste vy?* Praha: Management Press.
- Čakrt, M. (2008). *Typologie osobnosti: přátelé, milenci, manželé, dospělí a děti*. Praha: Management Press.
- Čakrt, M. (2010). *Typologie osobnosti: volba povolání, kariéra a profesní úspěch*. Praha: Management Press.
- Dostál, A., & Opravilová, E. (1988). *Úvod do předškolní pedagogiky*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství.
- Dytrtová, R., & Krhutová, M. (2009). *Učitel – příprava na profesi*. Praha: Grada Publishing, a. s.
- Evangelu, J. A. (2009). *Diagnostické metody v personalistice*. Praha: Grada Publishing.
- Filová, H. (2002). *Osobnostní příprava budoucích učitelů primární školy*. Pedagogická orientace.
- Fuller, F. F., & Bown, O. (1975). *Becoming a teacher. Teacher Education. The seventy-fourth NSSE yearbook, Part II*. Chicago: University of Chicago Press.
- Gavora, P. (2001). *Životný příběh učitel'a: metodologické hlediská výskumu*. Pedagogická revue.
- Gordon, K. A. (2014). *Early childhood education: becoming a professional*. Los Angeles: SAGE.
- Grecmanová, H., Holoušová, D., Urbanovská, E. (1999). *Obecná pedagogika I*. Olomouc: Hanex.

Janík, T., Mužík, V., Šimoník, O. (2004). *Oborové didaktiky v pregraduálním učitelském studiu*. Brno: Masarykova univerzita.

Janík, T., Wildová, R., Uličná, K., Minaříková, E., Janík, M., Jašková, J., Šimůnková, B. (2017). Adaptační období pro začínající učitele. *Pedagogika*. 67(1). DOI:10.14712/23362189.2017.433

Kolář, Z. (2012). *Výkladový slovník pedagogiky*. Praha: Grada Publishing.

Lampertová, A. (2011). *Mentoring v učitelství*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Pedagogická fakulta.

Miková, M. (2006). *Typologie budoucích učitelů v závislosti na jejich interakci a komunikaci: disertační práce*. Brno: Masarykova univerzita, Pedagogická fakulta, Katedra pedagogiky.

Mikšík, O. (2007). *Psychologické teorie osobnosti*. Praha: Karolinum.

Myers, I. B., McCaulley, M. H., Quenk, N. L., Hammer, A. L. (1998). *MBTI® manual: A guide to the Development and Use of the Myers-Briggs Type Indicator®*. California: Consulting Psychologists Press, Inc.

Průcha, J., & Veteška J. (2012). *Andragogický slovník*. Praha: Grada.

Průcha, J., Walterová, E. & Mareš, J. (2009). *Pedagogický slovník*. Praha: Portál.

Punch, K. F. (2008). *Základy kvantitativního šetření*. Praha: Portál.

Roberts, T. G., Mowen, D. L., Edgar, D. W., Harlin, J. F., Briers, G. B. (2005). Relationships between personality type and teaching efficacy of student teachers. *Journal of Agricultural Education*, 48(2). DOI: 10.5032/jae.2007.02092

Spilková, V., & kol. (2004). *Současné proměny vzdělávání učitelů*. Brno: Paido.

Svatoš, T. (2013). A student teacher on the pathway to teaching profession: Reviewing research and proposing a model. *Pedagogická orientace*, 23(6), 786-809. DOI: 10.5817/PedOr2013-6-786.

Syslová, Z. (2013). *Profesní kompetence učitele mateřské školy*. Praha: Grada Publishing a.s.

Šmelová, E. (2006). *Mateřská škola a její učitelé v podmínkách společenských změn: teorie a praxe II*. Olomouc: Univerzita Palackého.

Tieger, P. D., & Barron-Tieger, B. (2018). *Jak rychle porozumět druhým: odhadněte lidi kolem sebe a hovořte jejich jazykem*. Praha: Alferia.

Urbánek, P. (2005). *Vybrané problémy učitelé profese: aktuální analýza*. Liberec: Technická univerzita v Liberci, Fakulta pedagogická.

Vašina, L., & Strnadová, V. (2009). *Psychologie osobnosti I*. Hradec Králové: Gaudeamus.

Vašutová, J. (2002). *Strategie výuky ve vysokoškolském vzdělávání*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Pedagogická fakulta.

Vašutová, J. (2004). *Profese učitele v českém vzdělávacím kontextu*. Brno: Paido.

Wiegerová, A., & Gavora, P. (2014). Proč se chci stát učitelkou v mateřské škole? Pohled kvalitativního výzkumu. *Pedagogická orientace*, 24(4), 510–534. DOI: <http://dx.doi.org/10.5817/PedOr2014-4-488>

Wong, Y. -ho P., & Li-fang, Z. (2013). Personality Types of Hong Kong Kindergarten Teachers: Implications for Teacher Education. *Australian Journal Of Teacher Education*, 38(2). DOI: 10.14221/ajte.2013v38n2.8.

Zákon č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících a o změně některých zákonů. (2004). Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2004-563>.

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

UMŠ	učitelství pro mateřské školy
PPV	pedagogika předškolního věku
KS	kombinované studium
PS	prezenční studium
MBTI	Myers-Briggs Type Indicator
E	extraverze
I	introverze
N	intuice
S	smyslové vnímání
T	myšlení
F	cítění
J	usuzování
P	vnímání

SEZNAM GRAFŮ

Graf 1: Počet oslovených studentek a procentuální návratnost	42
Graf 2: Zastoupení typů MBTI ve skupině UMŠ, PS, 1	43
Graf 3: Zastoupení typů MBTI ve skupině UMŠ, KS, 3	43
Graf 4: Zastoupení typů MBTI ve skupině UMŠ, PS, 3	44
Graf 5: Zastoupení typů MBTI ve skupině PPV, KS, 1	45
Graf 6: Shrnutí převládajících osobnostních typů ve skupinách	46
Graf 7: Shrnutí celkového zastoupení typů MBTI.....	47
Graf 8: Procentuální zastoupení jednotlivých dimenzí.....	48
Graf 9: Hodnocená kritéria u INFP	51
Graf 10: Hodnocená kritéria u ENTP..	50
Graf 11: Hodnocená kritéria u ENFJ	51
Graf 12: Hodnocená kritéria u ISTJ	50
Graf 13: Využití barev	51
Graf 14: Kritéria ve všech skupinách	51

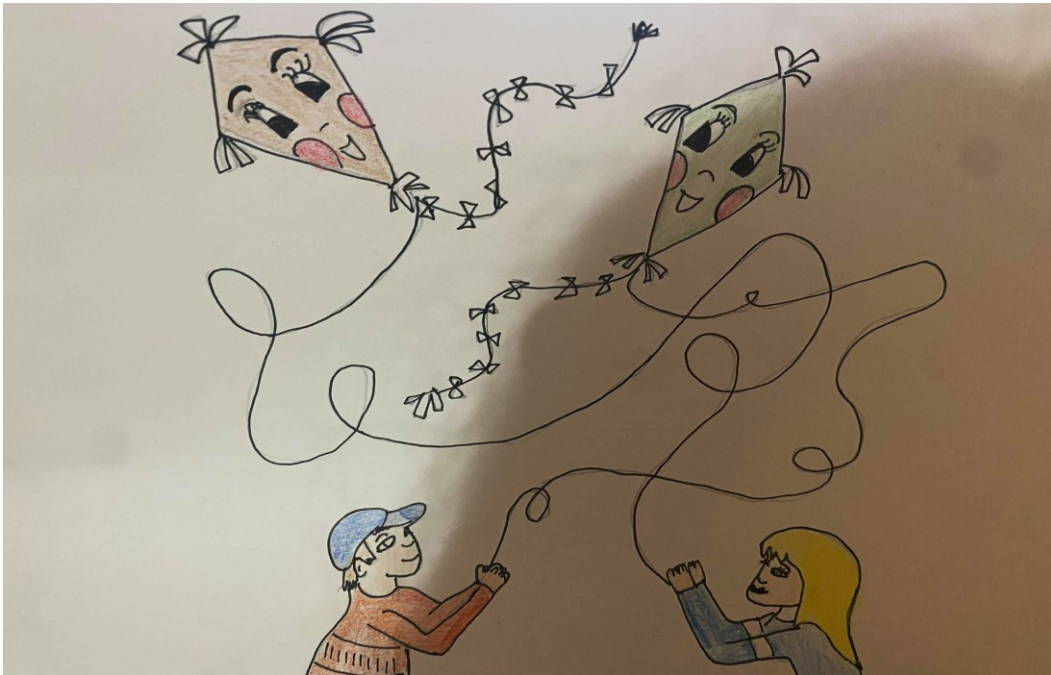
SEZNAM TABULEK

Tabulka 1: Temperamenty	34
Tabulka 2: Počet oslovených studentek.....	41
Tabulka 3: Kognitivní styly	48
Tabulka 4: Srovnání výzkumů.....	57

SEZNAM PŘÍLOH

P 1: ISFJ1	67
P 2: ISFJ2	67
P 3: ESTJ	68
P 4: ESFP	68
P 5: INTP1	69
P 6: INTP2	69
P 7: ENTP1	70
P 8: ENTP2	70
P 9: ENFJ1	71
P 10: ENFJ2	72
P 11: INFP1	72
P 12: INFP2	73
P 13: ISTJ	73

P 1: ISFJ1

P 2: ISFJ2

P 3: ESTJ

P 4: ESFP

P 5: INTP1

P 6: INTP2

P 7: ENTP1

P 8: ENTP2

P 9: ENFJ1

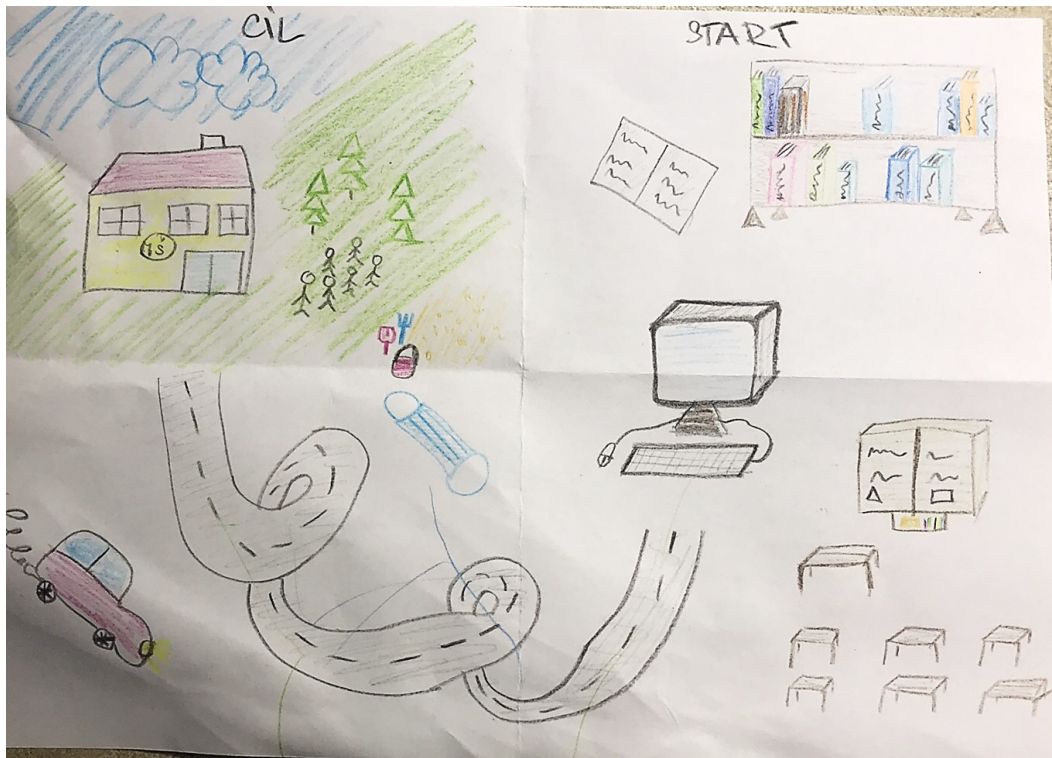
P 10: ENFJ2

P 11: INFP1

P 12: INFP2

P 13: ISTJ

